ANT

Haftalık Dergi • 4 Nisan 1967 • Sayı: 14 • 125 Kuruş

KABİNEDEKİ DEĞİŞİKLİĞİN İÇYÜZÜ NEDİR?

DEMİREL, HANGİ DÂVANIN ADAMISIN?

HAFTANIN NOTLARI

Yeniden siyasi mücadeleye başlayan MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, geçen hafta İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada, iktidarı şiddetle tenkid etti ve "Pahalılık yok, fıkaralık var" diyen Başbakan Demirel'i, fakir halka pasta yemelerini tavsiye eden Fransa Kraliçesi Mari Antuanet'e benzetti. Son zamanları da bir "çığ" olarak niteleyen Bölükbaşı, iktidarın bu tutumu ile komünizme hizmet ettiğini söyledi. Öte yandan MP'den istifa ederek CKMP'ye geçen Manisa Milletvekili Sami Binicioğlu ise, YTP-CKMP ve MP arasında girişilen birleşme teşebbüslerini Bölükbaşı'nın önlediğini iddia etti.

27 mart

Aybar'ın gezisi

■ **Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki gezisine devam eden TİP Lideri Aybar, Gaziantep'te yaptığı konuşmada Amerika ile yapılan ikili andlaşmaların feshedilmesini istedi ve «Demirel önce huzur, sonra refah gelir, demiştir. Oysa önce refah ve refahla beraber huzur gelir. Bunu da ancak emekçilerin kuracağı sosyalist iktidar gerçekleştirecektir. Artık emekçi sınıflar, çıkarlarını kavramları, haklarına sahip çıkmalıdır. Demokrasi demek, aslında emekçi sınıfın sermayedar sınıfına haklarını çiğnetmemesi, devlet işlerinde söz ve karar sahibi olması demektir» dedi.**

Masonlar

■ 26 derecede mason olduğu halde AP Genel Başkanlığına gelmesini sağlamak için «Demirel'in mason olmadığına» dair vesika veren Türkiye Mason Locası, mason prensiplerine aykırı hareket ettiği için bütün dünya masonlarının bağlı bulunduğu İskoç Locası tarafından aforoz edildi. İskoç Locası'nın meseleyi incelemek üzere Türkiye'ye gönderdiği üstadlar heyetinin hazırladığı raporda, Demirel'in Mason Locası'na kayıtlı olduğunun tesbit edildiği bildiriliyor. Böylece hem mason olduğu halde muhafazakâr kitleleri aldatmak için masonluğunu inkâr eden Demirel'in, hem de mason liderlerinin oyunu açığa çıkmıştır.

Papanekçilere

■ **Papa Paul VI, yayınladığı bir genelgede «sosyal adalet ve ekonomik adalet» isteyerek «hudutsuz kapitalizmin kötü bir sistem olduğunu» açıkladı. Bu haber de Papanek'çilere duyurulur...**

28 mart

Hikmet-i devlet!

■ Devlet adamlarımızın yurt dışı geziler için bu yıl bütçeden 6,5 Milyon Lira'ya yakın masraf yapılacaktır. Bu rakamın içinde yabancı misafirlerin memleketimizi ziyaret giderleri de vardır. Yeni cumhurbaşkanlarının Amerika'yı ziyaret etmeleri, anayasamızın gizli bir maddesi imişçesine, her gelen tarafından bir kez denenmektedir. Hikmet-i hükümet veya hikmet-i devlet diyeceğiz ama, Sayın Sunay'ın Amerika'yı böylesine geniş bir kadro ile ziyaret etmesine mâna verememekteyiz. Eşler, oğullar, yakınlardan kurulu bir kalabalık, yoksul bütçemizden yararlanarak Amerika'yı görecektir. Tabii ki, dış gezilere meraklı artık müsellem hale gelen Çağlayangil için de bu iyi bir fırsat olmuştur. Sunayın bu tantanalı Amerika gezisinde Amerikan yardımlarının da artırılması isteneceğine göre, isteyenden herhalde veren de bir şeyler talep edecektir.

Açık yayın

■ **Hükümet bir yandan Amerikalılara verilen imtiyazları kaldıracağını ileri sürerken bir yandan da yeni yeni tâvizler vermektedir. Bugüne kadar Adana'da kapalı devre yayını yapan İncirlik Amerikan Üssü televizyonu, bundan böyle açık yayın yapacak ve televizyon alıcısına sahip varlıklı aileler Amerikalıların programlarını izleyebilecektir.**

29 mart

Renkli gazoz

■ **Türkiye'de yerli gazoz ve meyve suyu sanayii yeni bir tehlike ile karşı karşıya bulunuyor. Bir özel teşebbüs, geçen yıl Yabancı Sermayeyi Koruma Kanunu'ndan yararlanarak yabancı bir gazoz patenti ile Türkiye'de gazoz yapımı için teşebbüse geçmiş, ancak yerli sanayicilerin direnmesi üzerine bu istek Yabancı Sermaye Komitesince iki defa reddedilmişti. Ancak bu red kararına rağmen, yabancı patentli gazoz için Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası'na 500 Bin adet şişe sipariş edildi ve imalâta başlandı. Bunun üzerine yerli gazoz ve meyve suyu yapımcıları Ankara'ya giderek yerli sanayii tehdit eden tehlikenin önlenmesini istediler. Coca Cola ve Pepsi Cola vurgunundan sonra bir renkli gazozun daha piyasaya sürülmesine karşı telâş neden? Atı alan Üsküdar'ı çoktan geçmiş. Bırakın yabancı gazozcular şimdi birbirini yesin!**

İftiraname yazarı

■ Bir süre önce Yalçın Metiner imzasıyla orduya «Komünist ihtilâlleri ve subaylar» isimli bir broşür dağıtan ve bu broşürde yurdun seçkin yazar ve düşünürlerine iftiralarda bulunan şahsın, Türkiye Çiftçiler Federasyonu Başkanı Fahri Tanman olduğu, Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın bir sorusu üzerine, Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu tarafından açıklandı. (Çetin Altan'ın bu konudaki yazısı 5. sayfadadır.)

30 mart

İmtiyazlılar

■ Yüksek dereceli memurların ve özellikle Maliye Bakanlığı yetkililerinin, kanunların ve sistemin boşluklarından yararlanarak normal aylıklarının ve tazminatlarının çok üstünde ek gelirler sağladıkları açıklandı. Bu yoldan sağlanan ek gelirler, bazı yüksek memurlar için yılda 24 Bin Lira'yı aşmakta, hattâ bazı hallerde makam tazminatı, temsil ödeneği, huzur hakkı ve denetçi ücreti gibi ek gelirlerle bu miktar daha da artmaktadır. Yeni personel rejimi, bu gibi imtiyazların ortadan kaldırılmasını öngördüğü halde, hâlâ yürürlüğe konulmamakta ve yüksek memurlar açıktan paralar alırken küçük dereceli memurlar, düşük gelirleriyle artan hayat pahalılığı karşısında her geçen gün biraz daha ezilmektedir. Yüksek memurlar da personel reformunu engelliyorlar.

Yolmaya devam!

■ **Bir süre önce İstanbul Şehir Meclisi'nde AP'lilerce ortaya atılan «kazı yolma» nazariyesi AP Meclis Grupu'nda da benimsenerek gazyağına zam yapılması kararlaştırıldı. AP Milletvekilleri «Vatandaşlar zamları nasıl olsa kabul ediyor» diyerek kazı yolmak yolunda bir adım daha attılar.**

Onu da beğenmediler

■ Servet Beyanı'nın yerini almak üzere hazırlanan «Özel Durum Bildirimi Tasarısı» da işadamları tarafından beğenilmedi. Odalar Birliği senatör ve milletvekillerine bir rapor göndererek yeni tasarının Servet Beyanı'nı aratacağını bildirdi. Anlaşılan, özel sektör, her türlü kontrolden kurtulmak istemektedir.

Somali'de yapılan referandumun bağımsızlık aleyhinde sonuçlanması üzerine başkent Cibuti'de mukavemet hareketi başlamış, bunun üzerine Fransız lejyonerleri müslüman halka karşı katliâma girişmiştir.

31 *mart*

TİP'e büyük ilgi

■ **TİP Lideri Aybar ile Çetin Altan ve Behice Boran'ın güney doğu illerine yaptıkları gezi başarıyla sonuçlandı. TİP Heyeti, gittiği bütün yerlerde, Ceyhan'da, İskenderun'da, Altınözü'nde, Reyhanlı'da, Kumlu'da, Kırıkhan'da, Gaziantep'te işçilerin, köylülerin, zanaatkârların, aydınların, gençlerin büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Aybar, gezi izlenimini şöyle açıkladı: «Gezi izlenimlerim, tahminlerin üstünde müsbettir. Emekçi halkın hızla uyanarak bilinçlenmesinde kısa süre içinde gördüğüm ilerleme hayret vericidir.» Çetin Altan ise, gezi dönüşü «Gittiğimiz her yerde köylüler, işçiler, zanaatçılar, esnaflar bütün parmakları birleşmiş avuçlar gibi karşıladı bizleri...» dedi. Her yerde ortak izlenim şu idi: TİP'e karşı ilgi gün geçtikçe büyük bir hızla artmaktadır...**

Mahkûm oldu

■ «Dün Köleydik Bugün Halkız» isimli esere yazdığı önsözden dolayı kitabın yayıncısı Süleyman Ege, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ceza Kanunu'nun 142/1. maddesine göre dokuz ay hapse mahkûm edildi. Karar temyiz ediliyor.

1 *nisan*

Naci Sadullah

■ Bir süre önce Nâzım Hikmet hakkında yazdığı bir yazıdan dolayı komünizmi övdüğü iddiasıyla mahkûm olan Yazar Naci Sadullah'ın partiye zarar gelmemesi için TİP'ten ayrılmak istediğini bildirmesi üzerine Genel Başkan Aybar kendisine bir telgraf çekerek «İnsanların fikirlerinden, sözlerinden ve yazılarından dolayı suçlandırılmaları ergeç tarihin karanlıklarına gömülecek, fikir, söz ve yazı özgürlüklerine dayanan demokrasi Türkiye'de uygulanacaktır. Gösterdiğiniz hassasiyet takdire şayan ve size yaraşır davranıştır. Fakat Yargıtay'ın kararını beklemeniz doğru olur kanısındayım. Gözlerinizden öperim» dedi. Naci Sadullah da cevaben «Uğradığım haksızlık karşısında gösterdiğiniz büyük insanlara yaraşır ilgiye son derece sevindim» diyerek teşekkürlerini bildirdi.

CHP Kurultayı

■ **Doktorlar İnönü'nün sıhhi durumu dolayısıyla heyecanlanmasına izin vermediğinden 14 Nisan'da toplantıya çağırılmış olan CHP Kurultayı 28 Nisan'a bırakıldı. Bununla birlikte, İnönü'nün sağlık durumunun endişe verici olmadığı bildiriliyor.**

2 *nisan*

Kim bu müfteri?

■ **Milli Savunma Bakanı Topaloğlu, bir süre önce orduya broşür dağıtan şahsın Söke'li toprak ağası Fahri Tanman olduğunu açıkladığı halde, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı İlhan Darendelioğlu bir açıklama yaparak söz konusu broşürün yıllarca emniyet teşkilâtında çalışmış olan Kemal Öztürkmen adında bir şahıs tarafından kaleme alındığını ve kendisi tarafından yayınlandığını ileri sürdü. Darendelioğlu, "broşürün Fahri Tanman tarafından yazıldığını ileri sürenler servet düşmanlığı yaratmak isteyenlerdir. Bakanı da yanıltmışlardır" dedi. Eğer Darendelioğlu'nun iddiası doğru ise, Yalçın Metiner Meselesi, son gelişmelerle tam bir skandal halini almış bulunuyor.**

DİSK'in başarısı

■ DİSK kurucusu Maden - İş Sendikası'nın Yargıtay'da açtığı dâva sonucunda "grev tarihinin işverene bildirilmesi" zorunluğu ortadan kaldırıldı. DİSK Başkanı Kemal Türkler, "Sendikamızca kazanılan bu dâva, yalnız sendikamızın değil, anayasadan yana bütün emekçilerin zaferidir" dedi.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Karanlık Hesaplar!

HAFTA kapanırken hem Süleyman Bey'in uzun zamandan beri bir koz olarak kullandığı kabine değişikliği gerçekleşmiş, hem de Türkiye'nin siyasi ve ekonomik hayatında büyük etkiler yaratması beklenen Cumhurbaşkanı Sunay'ın Amerika gezisi başlamış bulunmaktadır. Her iki olay da, üzerinde büyük önemle durulmağa değer niteliktedir. Tural ile birlikte meydana getirdikleri triumvira'da tam bir görüş ve eylem birliği içinde bulunan Sunay ve Demirel gerek Amerika seyahatini, gerekse kabinedeki değişikliği planlarken muhakkak ki tek başlarına hareket etmemiş, belli noktalarda uzlaşmaya varmışlardır. Nitekim dergimizdeki diğer bir yorumda okuyacağınız gibi, Demirel kabinesinin yeni kadrosu, Sunay - Demirel - Tural üçlüsünün ortak iradesiyle şekillenmiştir. Sunay'ın Amerika gezisi de, her ne kadar bir protokol ziyareti olarak görünüyorsa da, arkasında Türkiye'nin ekonomik ve politik tutumunu etkileyecek temaslar bulunması bakımından, muhakkak ki triumvira tarafından planlanmıştır.

DEMİREL kabine değişikliğini yaparken, kişisel yetersizlikleri bakımından yıpranmış bakanların yanında, işadamlarının **"istenmeyen adam"** ilân ettikleri sanayi ve ticaret bakanlarını da kadro dışı bırakmayı düşünmüş ve hesabını **"iş çevrelerini tatmin edecek bir kabine"** üzerine kurmuştur. Ne var ki, Demirel'in evdeki hesabı çarşıda tutmamış, Ticaret Bakanlığı'nda İzmir'li tüccarların istedikleri değişiklik yapılabilmiş, fakat Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, AP'deki Yeminliler'in baskısıyla yerinde kalmıştır. Oysa, işadamları Mehmet Turgut'un kabineden yürüyeceğinden o kadar emin bulunuyorlardı ki, bakan **"hayır"** dediği halde, yabancı menşeli bir gazozun Türkiye'de imaline nasıl olsa başlayacaklarını düşünerek Paşabahçe Şişe ve Cam fabrikası'na 500 Bin adet şişe sipariş etmekte hiçbir sakınca görmemişlerdir. Ama bugün Mehmet Turgut bakanlıkta kalmıştır ve herhalde yabancı gazozcular imal ettirdikleri 500 Bin şişeyi gözyaşı şişesi olarak kullanacaklardır! Böylece Demirel'in **"iş çevrelerini tatmin edecek kabine"** projesi suya düşmüş olmaktadır. Son şekliyle hemen hiç kimseyi tatmin etmeyen kabine değişikliğinin tek faydası, Süleyman Bey'in hangi dâvanın adamı olduğunu ortaya çıkmasıdır. AP içinde talancılığa karşı güçlü bir grupun varlığının anlaşılması, Süleyman Bey'in oyunları karşısında güven verici bir gelişmedir.

BUNA karşılık, Başkan Sunay'ın Amerika gezisi memleketin uyanık çevrelerinde bir çok endişeler yaratmaktadır. İktidarın büyük ekonomik güçlükler karşısında bulunduğunu ve bu güçlükleri kökünden bertaraf edebilecek radikal reformları asla yapamayacağını bilenler için Amerika ziyaretinin tek anlamı vardır: Sam Amca'dan daha fazla yardım koparmak... Sam Amca'nın ise, verdiği her doların, hattâ her Cent'in karşılığını misliyle almadan kolunu dahi kıpırdatmayacağı tecrübelerle anlaşıldığına göre, Sayın Sunay ne kadar iyi niyetli davranırsa davransın, Amerika'ya bir takım tâvizler verilecektir. Süleyman Bey ise bu tâvizleri vermeğe çoktan teşnedir. Yeter ki, ekonomimizin zirvelerindeki kompradorlara "yardım" adı altında yeni vurgun imkânları açılsın... Kabine değişikliğinde iş çevrelerini tatmin edemeyen Demirel'in bütün ümidi şimdi Amerika'dan gelecek haberlerdedir!

KABİNE DEĞİŞİKLİĞİNİN İÇYÜZÜ

DEMİREL! HANGİ DÂVANIN ADAMISIN?

YAZISIZ

Demirel'in *"Biz bu dâvanın adamıyız. Bizi kimse yolumuzdan çeviremez"* diye tafralanarak açtığı Mart'ın son haftası kabinede yedi koltuğun sahip değiştirmesiyle kapandı.

Her ne kadar Demirelin *"dâva adamı"* çalımı satmasıyla kabinedeki değişiklik arasında kolay kolay bir bağlantı kurmak mümkün değilse de, aslında kabine değişikliğinin altında Demirel'in hangi dâvanın adamı olduğu meselesi yatmaktadır!

Demirel'in siyaset pazarında ismi şimdiye kadar hiç duyulmamış kimselerle kurduğu kabine, bilindiği gibi, daha ilk günden beri Demirel'den başka hiç kimseyi tatmin etmemiştir. Süleyman Bey'in bakanları zaman içinde de göz dolduramamış, politika kulislerinde daima tebessümle anılan isimler olarak kalmışlardır.

Gruptaki memnuniyetsizliğe son zamanlarda teşkilâttan yükselen sesler, işadamlarından ve eski demokratlardan gelen baskılar da eklenince Demirel için kabinede değişiklik yapmaktan başka bir çare kalmamıştır.

Demirel uzun zamandan beri sallantıda bıraktığı kabine değişikliğini gerçekleştirirken bir taşla iki kuş vurmak istemiştir; Hem kabinedeki göz doldurmayan isimleri ayıklamak, hem de kendisinin bugünkü durumunu borçlu olduğu komprador işadamlarının çıkar hesaplarını bozan bazı bakanları kabine dışı bırakmak...

Demirel'in bir süreden beri üzerinde spor toto kâğıdı gibi oynadığı kabine listesinde her defa üzeri çizilenler Köy İşleri Bakanı Osman Sabit Avcı, Sağlık Bakanı Edip Somunoğlu, Bayındırlık Bakanı Ethem Erdinç, Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, Devlet Bakanı Ali Fuat Alişan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner'in isimleri olmuştur. Bunlar, hemen herkesin kabine için gereksiz gördüğü isimlerdir. Ancak, Başbakan bu arada Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin'in isimlerinin yanına da birer çarpı işareti koymuştur.

Hele hele Has'ların yabancı menşeli Fanta gazozunu, Yabancı Sermaye Komitesi'nin red kararına rağmen Türkiye'de imal etmek için giriştikleri hazırlıklara karşı gösterdiği tepki, Mehmet Turgutun harcanacak bakanlar listesinin başına geçmesine sebep olmuştur.

Son İzmir gezisinde İzmir'li iş adamlarının Ticaret Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu'ndan memnun olmadıklarını ve mutlaka değiştirilmesi gerektiğini söylemeleri de, bu önemli koltuğun kaderini tayin etmiştir.

Ne var ki, evdeki hesap çarşıya uymamıştır. Demirel, Sunay'ın Amerika'ya gitmesinden önce kabineyi değiştirerek Sanayi ve Ticaret gibi önemli bakanlıklara kompradorların her dediğine *"evet efendim"* diyecek kimseleri getirmek üzere harekete geçtiği sırada beklenmedik tepkilerle karşılaşmıştır.

İlk tepki, AP Grupu içinde güçlü durumda bulunan Yeminliler'den gelmiştir. Grup içinde sayıları 73'ü bulan ve hırsızlıklara karşı olduklarını her vesile ile açıklayan yeminliler, Mehmet Turgut'un kabineden atılmasını tevekkülle karşılamayacaklarını Demirel'e duyurmuşlardır.

Mehmet Turgut'a sahip çıkan sadece Yeminliler olmamış, ordunun yüksek kademelerinden de *tutumu uzun zamandan beri ilgi ile izlenen* Mehmet Turgut'a asla dokunulmaması gerektiği Cumhurbaşkanı Sunay aracılığıyla Demirel'e duyurulmuştur. Ordu yüksek kademeleri, ayrıca, Orgeneral Tural'ın mektuplarını basına duyuran Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun da kabine dışı bırakılmasını istemişlerdir. Mehmet Turgut'un kabinede bırakılması yetmiyormuş gibi bir de Topaloğlu'nun bakanlıktan uzaklaştırılması isteği, Demirel'in eteklerini tutuşturmuştur. Çünkü, Demirel pekâlâ bilmektedir ki, kendisinin AP Genel Başkanlığı'na, daha sonra da Başbakanlığa gelmesini tezgâhlayan adam Topaloğlu'dur. Başbakan olduktan sonra ordu yüksek kademeleriyle yakınlaşmasını sağlayan da yine Topaloğlu'dur. Hem candüşmanı Turgut kabinede kalacak, hem de kendisini iktidar piramidinin başına oturtan Topaloğlu gidecek... Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olacağını gören Demirel derhal Cumhurbaşkanlığı katında pazarlığa girişmiş, *"bir sizden, bir bizden"* hesabıyla hem Turgut'un, hem de Topaloğlu'nun kabinede kalmasını sağlayacak bir formüle ordu yüksek kademesini razı etmiştir.

Mehmet Turgut'u Sanayi Bakanlığı'ndan uzaklaştıramayan Demirel, kompradorların ağızlarına birer parmak bal çalmak için hiç değilse Ticaret Bakanlığı'nda değişiklik yapmayı düşünmüş ve Sadık Tekin Muftüoğlu'nu Devlet Bakanlığı'na kaydırarak yerine Ahmet Türkel'i getirmiştir.

Bu arada, ismi etrafında geniş spekülasyon yapılan, fakat aslında Demirel ile muvazaa yapmakta olması ihtimali yüzünden son zamanlarda *Yeminliler'in lideri* durumunu kaybetmiş olan Saadettin Bilgiç de Ulaştırma Bakanlığı'na getirilmiş, varlığı Süleyman Bey'i rahatsız edenlerden Seyfi Öztürk ise Ulaştırma Bakanlığı'ndan alınarak bir harcanma yeri olan Birinci Devlet Bakanlığı koltuğuna oturtulmuştur.

Uzun zamandan beri beklenen kabine değişikliği nihayet gerçekleşmiş, fakat yine hiç kimseyi tatmin etmemiştir. Bu değişiklikten ne asıl amacı Mehmet Turgut'u yemek ve kompradorları memnun etmek olan Demirel, ne hırsızlıklara karşı olan Yeminliler, ne de kabinede daha fazla koltuk isteyen eski Demokratlar ve ne de Topaloğlu'nun gitmesini isteyen ordu çevreleri memnun olmuşlardır. Olsa olsa, Demirel kabinesinin ömrü biraz daha uzamıştır, hepsi o kadar...

Ama bu kabine değişikliği Demirel'in hangi çevreler hesabına hareket ettiğini bir kere daha ortaya koymuştur. Oyun bütün çıplaklığıyla ortada olduğuna göre, profesörlere *"Biz dâva adamıyız"* diye diye tafra satan Demirel'e sormak lâzımdır:

— Demirel, hangi dâvanın adamısın?

O İnsanlar ki Mutludurlar...

AMBER ağa derlerdi. Yaşlı bir kişiydi. Ak sakalları vardı ve çok zayıftı. Konuştuğu zaman candan, tâ derinden, yüreğinin en sıcak yerinden konuşurdu. Şu ömrümde bu kadar sevgi dolu az insana rastladım. Ağa, dağı taşı, bulutları, çiçekleri, hayvanları tekmil yaratığı severdi. Ağzını açınca bir sevgi çağlayanıdır boşanırdı.

Amber Ağa, ben onu tanıdığım sıralar bir değirmende çalışıyordu. İşi zor, verimsiz bir işti ama, o, hayatından memnundu.

Amber Ağa bir derebeyinin kardeşiydi. Hem de en büyük kardeş. Baba derebey ölünce Beyliğin idaresi Amber ağaya kalacaktı.

Bir gün baba hastalanmış, çocuklarını başına toplamış vasiyetini yapmış.

«Oğlum Amber benim yerime geçecek.» demiş.

Oğullar, babanın başında bulunanlar, bu işe Amber çok sevinecek sanmışlar. Halbuki Amber iki gözü iki çeşme:

«Baba,» demiş, «Ben Beylik istemem. Ben Beylik yapamam. Fakir fıkaraya zulmedemem. Bana Beylik yerine şu aşağıdaki değirmenin idaresini ver.»

Bey de:

«Al senin olsun, dilediğinin yap değirmende..» karşılığını vermiş.

Küçük kardeşi Bey olmuş, Amber Ağa değirmenci.

Amber Ağa duramayan, dünyayı araştıran bir adam.. Aramış taramış, kendi kendine gerçeği bulmuş.

Ben Amber Ağa'yı tanımazdım ama ününü duyardım. O, değirmenciliği derebeyliğe değişmeyen adam olarak ünlüydü.

Bir gün beni aramış, buldu. Ben o zamanlar yirmi, yirmi iki yaşlarındaydım.

İlk sözü:

«Sizler ki ne mutlu insanlarsınız, bu kadar genç yaşta insanın en büyük gerçeğine vardınız ve bu uğurda döğüşüyorsunuz. Ben ellisinden sonra ancak buraya gelebildim.»

Geç kalışına çok hayıflanıyor, talihini bağışlamıyordu.

Bir şeyi daha diline pelesenk etmişti:

«Kavgada hiç kimseden hiç bir şey beklemeyeceksin. Her şey kir götürür kavga kir götürmez. O kadar temiz girişeceksin ki işe, yalnız be yalnız kavgayı sen vereceksin, hiç bir şey almayacaksın kavgadan.. En küçük bir şey alırsan kavgadan, her şeyi yitirirsin. Kavgaya bir şey olmaz, sen yitirirsin. Kavgadaki insan kadar kimse mutlu değildir. Kavgadaki tertemiz insanın eriştiği mutluluğa hiç kimse erişemez. Bu mutluluk, insanın hayatı ne kadar sıkıntılı da olsa, acıyla dolu da olsa, insanın, yani kavga adamının yaşamını Cennet kılar. Kavgadaki insan Cennetteki insandır.»

Amber Ağa bir şey daha söylerdi ve üstünde tartışırdık:

«Düşünce insanın hayatından her zaman önde olmalı. Kavga insanın hayatından her zaman ilerde olmalı. Bunun aksi olursa kavga da yitirir, kavgadaki adam da yitirir. Kavgadaki insan şöhret düşünmeyecek, para düşünmeyecek, kadın düşünmeyecek, kişisel hiç bir fayda düşünmeyecek. Hele kavgasından hiç bir çıkarı olmayacak. Azıcık bir çıkarı varsa, o iş kirlenmiş demektir. O insan yitirmiş demektir.»

Amber Ağa bir halk adamıydı. Hep insanlara eşitliği söyledi, gerçeği söyledi. Derdini anlayan anladı, anlamayan anlamadı.

Başına çok işler açtılar, hakkında çok dedikodu yaptılar. O köylülere topraksızlığı, sömürücülüğü, eşitsizliği söyledi. Yıllar yılı söyledi, yılmadı. Okumuş bir adam değildi. Hep düşünürek, kendi kişisel çabasıyla varıyordu bir gerçeğe. Bizim, sosyalist gençlerin arasına katılıncaya kadar da hep insan gerçeğine düşünerek, kendi kişisel deneyleriyle varmıştı.

Aradan yıllar geçti. Amber Ağa birkaç yıl önce sesiz sedasız öldü. Belki şimdi mezarı bile belli değildir. Ama o bir halk ermişiydi. O bir gerçek savaşçısıydı. Bulduğu, öğrendiği gerçekleri hiç bir zaman, hiç kimseden çekinmeden önüne gelene söyledi.

«Dünyaya gelmek bir mutluluktur,» diyordu, «Tabiat anaya borcunu ödeyeceksin. Ama nasıl ödeyeceksin? Zulme karşı, eşitsizliğe karşı, insanları aşağılayanlara karşı gelerek ödeyeceksin. Böyle de ödeyemezsin.. İnsan gerçeği uğruna kelleni koyacaksın. Böyle de ödeyemezsin belki... Kavga uğrunda hain olarak suçlanmayı bile göze alacaksın..»

Ve ben bu sözleri hep dinledim. Amber Ağa niçin böyle konuşuyor, diye hep şaştım. Ama neden sonra taşın sert olduğunu anladım. Ve bu kavgada, kendi faydalarını, kişisel faydalarını kavgadan önde tutanları gördüm. Böylesi mutsuz insanlarla karşılaştım. Büyük halk adamı Amber Ağa'ya şimdi eskisinden daha çok saygı duyuyorum. Ondan çok şeyler öğrenmiştim. Şimdi bir şey daha öğrenmiş oldum.

Veyl, dünyanın mutsuz kişilerine.

Yaşar Kemal

Ecevit teşkilâtı adım adım dolaşarak delegeleri Kurultay'a hazırlarken Gidiciler kulislerde yapacakları "antikomünizm" propagandasına güveniyorlar

SON sözün söyleneceği CHP Kurultayı yaklaşırken Gidicilerin başı Feyzioğlu'nu en çok ilgilendiren kurultay değil de onun gündemidir. İnönü, hangi gündem maddeleriyle Kurultay'ı toplayacaktır? Genel Başkan, Kurultay'ın toplanmasına dair teklifini Parti Meclisi'ne yapmış, fakat gündemi bildirmemiş, bunu sonra açıklayacağını söylemişti.

Feyzioğlu el altından *"yakın"* gazetecilere haber salmakta, gündem konusunda sızanların tezden kendisine ulaştırılmasını istemektedir. Ama bütün çabalara rağmen gündem konusunda hiçbir şey sızmamaktadır. Pembe Köşk'te istirahat etmekte olan İnönü'nün çevresinden, Damat da dahil, hiçbir haber çıkmamaktadır. İnönü'nün ancak nisanın ilk haftası sonunda Kurultay gündemini yetkili organa ulaştırması beklenmektedir. Feyzioğlu'nu çılgına çeviren de, gündeme ait kesin bilgi edinememiş olmasıdır. *"Kurultayın toplanmasını kendilerinin de istediklerini, fakat gündem üzerinde de söz hakkına sahip olmaları gerektiğini"* söyleyen Feyzioğlu'nun bu manevrası da sökmemiştir.

İSMET İNÖNÜ
(Gündem ne olacak?)

FEYZİOĞLU
(Kulise güveniyor)

Ecevit'in Kurultay gününe kadar gezi programını genişleterek uygulaması, teşkilâta hakim olması, fire verebilecek durumda bulunan yerleri pekleştirmesi karşısında Feyzioğlu ve Gidiciler başkentte kalmayı tercih etmişlerdir. Hattâ niye geziye çıkmadıkları yolunda sorulan bir soruya Gidicilerden biri şu karşılığı vermiştir:

"— Geziye lüzum yok.. Biz basın aracılığı ile sesimizi gereği gibi duyuruyoruz..."

Aracılığından yararlandıklarını söyledikleri basın, elbetteki bizim bildiğimiz *'ciddi basın"* değil, tef çalıp oynayan AP'li *"sağcı basın"*dır.

Gidiciler, geziyi, teşkilâtla teması ikinci plana alırlarken Kurultay'daki kulise güvenmektedirler. Eğer kuliste yapacakları antikomünizm propagandası tutarsa, meseleyi kendi lehlerine çözümlemiş olacaklardır. Tutmazsa, zaten gitmelerine kimse engel olamayacaktır. Bu takdirde de, CHP'den ne koparırlarsa kârdır. CHP'yi ne kadar güdük duruma sokarlarsa, o kadar başarı sağlamış olacaklardır.

İnönü ise, Feyzioğlu ve Gidicilerin partiden atılmaları için gerekli hukukî işlemi incelettirmiştir. Bunların hiçbir hukukî dırıltıya meydan vermeden atılabilmeleri için yegâne çare, tüzüğün disipline ait bölümünde gerekli değişikliğin yapılmasıdır. Bugünkü tüzükle de bunlar partiden atılabilirler ama mahkemeye başvurma, Kurultay'a itiraz gibi sakıncalar vardır. Bunları atacaksın, fakat bunlar mızıkçılığa devam edecekler, mahkemede yahut Kurultay'da hakkımızı arayacağız, diyecekler ve yarı atılmış, yarı atılmamış gibi olacaklar, işlem tamamlanıncaya kadar teşkilâtı karıştırmağa devam edeceklerdir. İyisi mi, bu kapıları da kapatmak, tüzüğü değiştirmek Kurultay'da bunları *"ortanın solunu"* benimseyen delegelere yuhalattırmak, atılmaları lehindeki genel havayı komuoyu önünde tescil ettirmek ve kangren olmuş parçayı bir doktor hazakatiyle kesip atmak... Artık bu yapılacaktır.

Zaten hazır olan teşkilâtı bu konuda tam olarak hazırlamak görevi de, Ecevit ve arkadaşlarına düşmektedir. Onun içindir ki, Nisan'ın 9'una kadar süren -bayram seyran tanımayan- bir gezi programı düzenlenmiştir. Ecevit gezdiği her yerde binanın sağlam kalabilmesi için kirli sıvaların temizlenmesinden söz etmektedir. Kurultay yaklaşırken Gidiciler de yurt gezilerine hazırlanmaktadır ama görünüş odur ki, Ecevit artık kilit noktaları tutmuştur.

28 Nisan Kurultay'ından sonra CHP politik yelpazedeki yerini tam mânasıyla tesbit etmiş olacaktır. Bu yer TİP ile AP arasındaki yerdir. Bu yer ortanın solundadır, ama bilimsel sosyalizmle ilgisi yoktur. Nitekim Ecevit, CHP ile TİP arasındaki görüş farkının belirtilmesi isteğine karşılık şunları söylemiştir:

"— TİP işçilerde sınıf bilincinin kuvvetlenmesini ve o süratle toplumda -demokratik yolla- işçilerin hakim duruma gelmesini ister. Biz ise (CHP), işçilerde sınıf bilincinin kuvvetlenmesine lüzum görenlerden değiliz. Biz işçilerde hak şuurunun ortaya çıkmasını istiyoruz!"

Gidiciler'in sosyalizmle ilgisi olmayan bu görüşe dahi tahammülü yoktur ve bu tahammülsüzlüğü Kurultay'da CHP'den gitmekle ödeyeceklerdir.

Halktan korkanlar!

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin geçmiş yıllarda yapmış olduğu gizli oturumların zabıtlarının halkoyuna açıklanması Millet Meclisi'nde kabul edildiği halde, Senato'daki sağcı senatörler bu açıklamaya şiddetle karşı çıkıyorlar.

Sebep?

Amerikanofil Tevetoğlu'na bakarsanız, zabıtların açıklanması millî konularda zararlı olurmuş? Niçin? Çünkü, Türkiye'nin NATO'ya nasıl sokulduğu, devrimci kuvvetlerin yıllar yılı nasıl baskı altında tutulduğu birer birer meydana çıkacak...

Oysa bütün bunlar, Amerika'nın beşinci dereceden memurlarının dahi bildiği şeyler. Türk halkından neyi saklıyorlar?

Yoksa, kendi halklarından mı korkuyorlar?

Sopa mı, iktisat mı?

Çetin Altan

TÜRKİYE'de kompradorların şaşırtmacası altında sık sık tekrarlanan bir söz vardır:

— Biz adam olmayız, bize eli sopalı biri lâzım...

Ve bu tür budalaca laf dalgalanmaları ortasında bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye heveslenen kişiler dahi bazan zuhur eder.

Bunlar bilmezler ki Türkiye'nin adam olmaması bir avuç sömürücü azınlığa karşı emekçi halk yığınlarının sosyalist bir örgüt içinde karşı çıkamayışındandır...

Ve sanırlar ki eli sopalı bir adam halka kırbacı bastıkça Türkiye düzelir ve kalkınır.

Diyelim ki meselâ eli sopalı bir adam başa geçti. Bu adam 76 bin dönümlük toprağı olanların elinden toprağı alıp topraksız ve az topraklı köylülere dağıtacak mıdır? Dağıtmayacak mıdır?

Dağıtacaksa halka karşı eli sopalı olmaya ihtiyaç yoktur. Çünkü halk onunla beraber olacaktır.

Dağıtmayacaksa halka istediği kadar sopa atsın, millî gelir bugünkünden iki karış daha fazla artmayacaktır. Refah ve huzur gelmeyecektir. Tam tersine bu baskı altında yer yer halk hareketleri başgösterecektir.

Demek ki mesele eli sopalı olmakta değildir. Mesele mütegallibeye, sömürücüye, talancıya karşı halkı bilinçlendirmekte ve örgütlemektedir.

Yakın günlerin son skandalını biliyorsunuz...

Türkiye'nin en büyük toprak ağası Fahri Tanman, Yalçın Metiner sahte adıyla halktan yana olan kişileri karalayan bir propaganda broşürü dağıtmıştır orduya...

Genel Kurmay Başkanı disipliniyle ünlü Orgeneral Sayın Tural dahi orduya dağıtılan bu broşürdeki Yalçın Metiner'in Söke'nin 76 bin dönümlü ağası Fahri Tanman olduğunu keşfedememiştir...

Bir Genel Kurmay Başkanı dahi bunu keşfedemezse bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye kim muvaffak olabilir?

Fahri Tanman, sahte bir ad ve sözde komünizm aleyhinde görünmekle orduyu mütegallibe cephesine çekmeye uğraşıyor.

En disiplinli kumandanlar dahi sezemiyor bunu...

Böyle bir durumda eli sopalı olsan ne olacak, eli sopalı olmasan ne olacak?

Sopayı Fahri Tanman'a karşı mı kullanacaksın, yoksa Fahri Tanman'ın topraklarını halka dağıtmak isteyenlere karşı mı?

Sopa aramaktan önce bu konuda karara vermek gerekiyor...

Bu konuda karar vermek de önce insanın kendi safını tayin etmesiyle mümkündür...

Ben emekçi halk yığınlarından mı yanayım, yoksa halkı sömürenlerden mi yana?

Bu soruya cevap vermeden bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye kalkmak, do re mi demesini bilmeden orkestra yönetmeye özenmeye benzer...

Bak adama, broşürü basıp rahatça dağıtmış orduya...

Kötülüklerin asıl kaynağı bu oyunları sezemiyecek kadar gözü kapalı kalmış olmaktadır...

Maalesef gece gündüz oradan oraya dolaşacak kadar enerjik olan Tural dahi bir mütegallibenin sahte adla orduya propaganda broşürü dağıtmasını önleyememiştir.

İlerde tarih bu olaydan tebessümle söz açacaktır.

Bize eli sopalı biri lâzım. Biz adam olmayız. Halk tembel...

Hepsi komprador uydurmasıdır bunların... Bir avuç azınlık Türk halkını etiyle kanıyla binbir dalavere çevirerek sömürüyor...

Bu sömürüye ise ancak emekçi halk yığınlarını örgütlemekle karşı çıkılabilir...

Yoksa insan boyuna mütegallibenin de, kapkaççının da tuzağına düşer...

Orduya antikomünist broşür dağıttırıyorum derken bir de bakar ki, Söke'nin 76 bin dönümlü ağası silâhlı kuvvetlere toprak reformu aleyhinde yayın yapmakta...

Çağımızda sosyalizmi, kapitalizmi, emperyalizmi bilmeyenlerin Türkiye'yi anlamasına imkân yoktur.

Bunları bilmeden Türkiye'yi kurtarmak iddiasını taşımak, doktorluk bilmeden başhekim olmaya benzemektedir.

Maalesef bizde çok var böylesi...

Kırk yılda öğrete öğrete dünyadan habersiz kalmayı öğretmişiz insanlarımıza...

Grev yapan kimya işçileri fabrika önünde

DİSK'E SALDIRANLAR ADALETE VERİLİYOR

■ *DİSK'e bağlı kimya işçileri bir fabrikada greve başladılar. Grevi Kimya - İş yönetiyor*

DEVRİMCİ İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı işçilerin ikinci grevi 28 Mart'tan itibaren İstanbul'da Midil Tipi Zırai İlâçlar T.A.Ş. fabrikasında başladı.

330-850 Lira arasında değişen aylıklarına yüzde 25 oranında zam isteyen işçilerin bu isteklerinin işverence kabul edilmemesi üzerine Türkiye Kimya İş Sendikası'na bağlı 42 işçinin başladığı grev başarı ile devam etmektedir. Kimya İş Sendikası adına Bahaeddin Kocamanoğlu, grevin başlaması dolayısıyla *"Kimya İş içinde inançla birleşmiş işçiler olarak bu kavgayı başarıya ulaştıracağımızdan eminiz"* dedi.

Öte yandan, yeni konfederasyona yapılan saldırılar üzerine Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bir bildiri yayınlayarak DİSK'e iftiralarda bulunanların adaletin pençesine teslim edileceğini açıkladı. Bildiride özetle şöyle denilmektedir:

"İşçinin kurtuluşunu, anayasadaki haklarına kavuşmasını amaç edinen konfederasyonumuzun kuruluşu, çıkarları, işçinin sözde sendikalarda kalması ve karanlıkta bırakılmasında olan çıkarcı çevrelerle onların işbirlikçisi olan bir kısım basını harekete geçirmiş, aslı esası olmayan suçlamalarla konfederasyonumuzu yıpratma çabasına sürüklemiştir.

Bizler, alnı açık, hak ve hakikat yolunda çaba gösteren kişiler ve kuruluşlar olarak, onlara muhatap olmayı, bulundukları seviyeye inmemeyi prensip edinenlerdendir.

Onlara en güçlü cevabımız, işçi yanında oluşumuz ve işçi yararına olumlu çalışmamızdır.

Anılan çevreleri aleyhimize kışkırtan ve kendilerini huzursuz kılan olay, Türk işçisinin uyanmış olması, sömürüye paydos diyecek fikri ortama erişmesi, kendisinden yana olan işçi örgütü ile, kendisine karşı işçi örgütünü biribirinden ayırabilecek duruma gelmesi ve kitleler halinde katılacağı gerçek bir işçi kuruluşuna susamışlığıdır.

O efendilere şunu hatırlatalım ki, bir kişiyi her zaman aldatmak mümkündür. Bir kitle de muayyen bir zaman aldatılabilir. Ama bir kitlenin her zaman aldatılabileceğini, ders alınması lâzım gelen tarih kitapları yazmamaktadır.

Bir süre daha aleyhimizde tezvir mekanizmasının işlemesini olağan karşılamakla beraber, haysiyet ve şerefimize dil uzatanları adaletin pençesine teslim etmekten de geri kalmayacağız."

Adalete teslim edilenler arasında Kadircan Kaflı, Halil Tunç, Tekin Erer, Politika Dergisi Sorumlu Müdürü Semih Onat, Türk İş Başkan Vekili Hasan Türkay da bulunmaktadır.

KEMAL TÜRKLER

GENÇLİK

■ *Avrupa'da eğitim gören Türk gençleri devrimci bir konfederasyon kurdular*

TÜRKİYE'nin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini yurt dışında da sürdürmek üzere, Fransa, Almanya ve İngiltere'deki Türk Öğrenci Federasyonları bir araya gelerek Avrupa çapında bir konfederasyon kurmuşlardır. Avrupa Türk Öğrencileri Konfederasyonu'nun Genel Başkanlığı'na seçilen Dr. Mehmedcan Köksal, yeni kuruluş adına şu bildiriyi yayınlamıştır:

"Evrensel gelişmede geri kalmış Türkiye'nin, türlü zorluklara katlanıp yurt dışına, Avrupa'ya gönderdiği gençliğin temsilcileri bizler,

— Ülkemizin geleceğine karşı yüklendiğimiz sorumluluğun bilincine varmış olarak,

— Ve yalnızca Türkiye'nin yararı için çalışmayı en kutsal bir amaç bilerek,

Avrupa Türk Öğrencileri Konfederasyonu'nu kurduk.

Kuruluşun gerektirdiği bütün biçimsel kısıtlamaların üstünde, bize ışık tutan ilke, geçmişten doğmuş bugünün Türkiyesinin tarihsel gelişimin yarattığı bir zorunlu geleceğe varabilmesi yolunda her Türk'ü etken olmağa çağıran ilkedir.

Şu gerçeği biliyoruz ki:

"Ülkemizin -bütün kalelerini zaptetmek, bütün tersanelerine girmek, bütün ordularını dağıtmak ihtiyacını duymadan ve onların yerine çok daha başka yollarla- her köşesini bilfiil işgal etmiş bir emperyalizm, kendisi ile çıkar birliği yapan bir grup insan bugün Türkiye'de bütün halkı sömürttüren ortamı geleceğe de taşımak amacını güdüyor.

Görevimiz:

— Türkiye'nin gelişmesine içeriden ve dışarıdan konulan bütün engelleri yıkmak,

— Ve bağımsız Türkiye'nin bağımsız toplumunu içinde her yurttaşa eşit hak ve imkânların tanındığı, insanın insanı sömüremeyeceği, evrensel uygarlık düzeyine ulaşmış bir zorunlu gelecek Türkiyesine yöneltmektir.

Avrupa Türk Öğrenci Konfederasyonu, var oluş gerekçesini bu görevde bulur."

MUŞLU II

Türk İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un Zafer Gazetesi'ne demecinden:

«Memleketimizdeki yeraltı komünizm faaliyetlerinin geçmişte olduğunu biliriz. Şimdi su yüzüne çıktılar. Maske var yüzlerinde. Sosyalizm derler; kedinin pisliğini örtmesi gibi hareket ederler.»

RCIK

Yazan: Adıdeğmez

T. C.
Maarif Vekilliği
Neşriyat Müdürlüğü
Sayı: 83/06543
Ankara, 3 Temmuz 1943
Özet: Yurt ve Dünya adlı dergisi hakkında.

S. Pertev Boratav
Yurt ve Dünya Dergisi sahibi
Posta Kutusu 355
ANKARA

«Yurt ve Dünya» adlı derginin çıkmasını korumak maksadiyle yıllık abonesi 300 kuruştan 300 tanesine 1 Haziran 1943 tarihinden 31 Mayıs 1944 tarihine kadar bir yıl müddetle abone olunmasına karar verilmiştir.

Dergilerin 13.8.1941 tarih ve 6468 sayılı yazı ile gönderilen listelere göre DAĞITILMASINA DEVAM EDİLMESİNİ RİCA EDERİM.

Abone parası eskisi gibi dört müsavi taksitte Ağustos, İkinciteşrin, Şubat ve Mayıs ayları içinde ve Ankarada ödenecektir. Abone taksitlerinin alınabilmesi için zamanında dairemize müracaat edilmesi ve derginin adı yazılmış, numaraları ayrı ayrı gösterilmiş posta idaresince tasdikli dağıtma listelerinin verilmesi veya yollanması lâzımdır.

Son abone taksiti en geç Mayıs 1944 de ödenebileceğinden bu taksitin 20 Mayıstan evvel alınması icap etmektedir. Zamanında alınmayacak olursa bu son taksitin müteakip yıl bütçesinden ödenmesine imkân yoktur. Bu hususu önemle bildiririm.

Dergilerin dağıtılmaya başlandığının bildirilmesini ve her sayı çıktıkça bir nüshasının aşağıdaki adrese derhal gönderilmesinin teminini rica eder, saygılarımı sunarım.

Neşriyat Müdürü
Adnan Ötüken

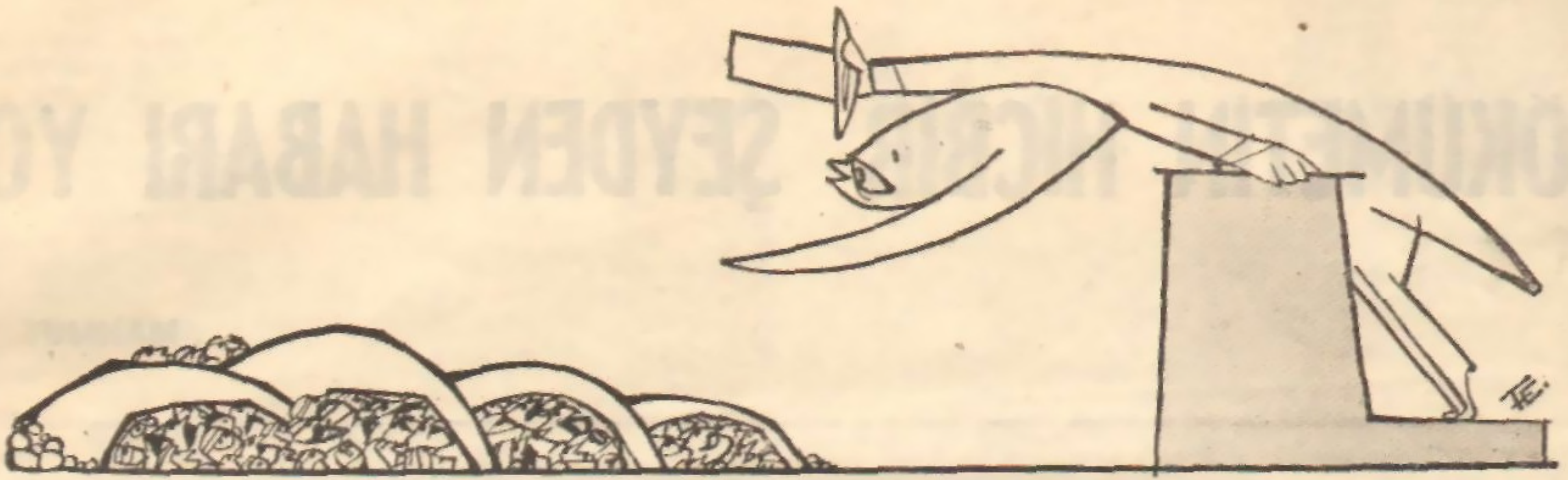
Adres:
Namık R. Katoğlu
Maarif Vekilliği Neşriyat M[illegible]

Komünizmayı resmen koruyan İnönü ve Hasan Âli maarifine ait bir vesika.

ŞECAAT ARZEDERKEN...

BİR sağcı gazetede "ADIDEĞMEZ" imzasıyla memleketin bütün gerçek değerlerine saldıran Süper Mürşid Necip Fazıl, 29 Mart'ta yandaki vesikayı yayınlayarak İnönü'yü ve Hasan Âli Yücel'i "komünistleri himaye etmek"*'le suçlamağa kalkışmıştır. Vesikada Pertev Naili Boratav'un* "Yurt ve Dünya" *isimli dergisine Milli Eğitim Bakanlığı adına 300 adet abone kaydedildiği belirtilmektedir. Ne var ki, yazının altındaki imza ne İnönüye, ne de Hasan Âli Yücel'e aittir. İmzanın sahibi, bugün Türkiye'de sağcılar hesabına kültür barbarlığına girişmiş olan Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken'dir. O Adnan Ötüken ki, CHP'nin iktidarda bulunduğu yıllarda gerçek kimliğini kamufle ederek* "kraldan çok kralcı" *görünmüş, sağcılar iktidara geçince de Hitler Almanyası'nın kültür düşmanlığını Türkiye'de bütün şiddetiyle hortlatarak solculukla hiçbir ilgisi olmayan eserlere dahi sansür koymuştur. Bay Ötüken, ülküdaşının bu açıklaması karşısında bakalım ne diyecektir?*

Ferruh Doğan

Aziz Vatandaşlarım! Yüksek katınızda bulunmaktan derin bir haz duymaktayım!

YOZLAŞTIRILAN KAVRAMLAR

FETHİ NACİ

27 MAYIS hareketinin fikir planında getirdikleri, gerçekleşme alanına giremeden, gene fikir planında yozlaşma (dejenere olma) yoluna girmektedir.

«Sosyal adalet», 27 Mayıs'ın getirdiği bir kavramdı. Millî Kurtuluş Savaşı'ndan sonra **«Millî hakimiyet»**, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra **«demokrasi»** ne ise, 27 Mayıs'tan sonra da **«sosyal adalet»** o idi. Oysa bugün, **«Türkiye'de dağıtılacak toprak yoktur»** diyen, vergi yükünü yoksul halkın sırtına yükleyen, eğitim imkânlarında fırsat eşitliği gibi, herkesin millî gelire kattığı değer oranında millî gelirden pay alması gibi sosyal adalet ilkeleriyle uzaktan yakından bir ilgisi olmayan Süleyman Demirel bile sosyal adaletten yana olduğunu söyleyebilmektedir.

«Planlama», 27 Mayıs'ın getirdiği ve Anayasa'ya soktuğu bir kavramdı. **«Demokrat Parti iktidarı, plan proje yapmak suretiyle memleket iktisadiyatını, tepeden ve bir merkezden idare edilir bir güdümlü ekonomi halinde kalkındırmak prensibini nehyeden bir iktidardır.»** diyen Menderes'in on yıllık deneyinden sonra memleket ekonomisinin girdiği çıkmaza bir çözüm yolu getirmek amacıyla benimsenmişti. Bugün, hem Demirel Menderes'in kalkınma anlayışını sürdürmektedir, hem de **«planlama»** sözü bir kalkan olarak kullanılmaktadır.

SOSYALİZM tartışmaları da 27 Mayıs'ın getirdiği nisbî özgürlük havasında ortaya çıkmıştı. Şimdi de **«ortanın solu»** ve **«demokratik sosyalizm»** sözleriyle, bilerek bilmeyerek, sosyalizmin fikir planında yozlaştırılması başlamıştır.

Sosyalizmi büsbütün reddetmek imkânsız bir hale gelince, birtakım çevreler, kendi gönüllerince bir sosyalizm tarifi yapmakta ve buna **«demokratik sosyalizm»** demektedirler. Nedir demokratik sosyalizm dedikleri? Sosyal adalete ve demokratik planlamaya öncelik verdiniz mi, gelir dağılımında denge kurma amacı güttünüz mü demokratik sosyalizmden yana oluyorsunuz! Bunun sosyalizmle ilgisi yoktur, sosyalist olmayan partiler de bu amaçları gerçekleştirmek için çalışabilirler, sosyalizm sosyal sınıflardan **ve mülkiyet meselelerinden bağımsız olarak düşünülemez** dediniz mi cevap hazırdır: **Marksist dogmalar, vb.**

Sosyalizme sadece yukardaki görevleri yükleyerek **«demokratik sosyalizm»**e ulaşabileceğini sananlar, çözümlemelerini sonuna kadar götürdükleri zaman, Türkiye'de sosyalizmin gereği olmadığı yargısına varacaklardır. Çünkü, kuramcıları tarafından sosyalizmle bir ilgisi olmadığı defalarca belirtilen **«ortanın solu»** da bu amaçlar peşinde olduğunu iddia etmektedir. Hem de sosyalizmin en vazgeçilmez ilkelerini reddederek! CHP Genel Sekreteri, geçen hafta ortanın solunu anlatmak için çıktığı bir gezide sorulan bir soruyu şöyle cevaplandırmıştır: **«TİP işçilerde sınıf bilinci kuvvetlensin ve toplumda demokratik yoldan hakim duruma geçsin ister. Biz ise işçide haklarını alabilmenin şuurunun ortaya çıkmasını istiyoruz.»** Bursa'da bunları söyleyen CHP Genel Sekreteri, Karacabey'de de **«Ortanın solunda bir düzende özel teşebbüsün daha da güçleneceğini»** söylemiştir. Aynı Genel Sekreter, bir yandan da, sosyal adalete ve demokratik planlamaya öncelik tanımakta, gelir dağılımında denge kurma amacı gütmektedir!

BU karışıklık arasında, gerçek sosyalizmi aşırılıkla damgalayarak ortanın solunu gerçek sosyalizmmiş gibi ileri sürmek, öyle görünür ki büyük basının uygulamayı tasarladığı bir yöntemdir. Nitekim daha düne kadar ortanın soluna karşı çıkan birtakım gazeteler (Büyük sermaye ile ilişkisi bilinen gazeteler) birden ortanın solunu tutar bir ağız kullanmağa başlamışlardır.

Sosyalizm üzerinde bunca yıldır bu kadar söz edildi, bu kadar yazı yazıldı, bu kadar kitap yayınlandı; ama bunların gereken kavram aydınlığını getiremediği ortada. Bunun için hakim çevreler halkçı bir öz taşıyan her kavramı yozlaştırmak için, vakit geçirmeden, ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadırlar.

Buna karşı yapılacak şey, sosyalizmin ilkelerini aydınlar arası bir fikir lüksü olmaktan çıkararak işçi sınıfına, köylülere ve öteki emekçi tabakalara yaymağa çalışmaktır. Bu da, ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, fertlerin bir başlarına üstesinden gelebilecekleri bir iş değildir; bir siyasî parti işidir, Türkiye İşçi Partisi'nin işidir. Son zamanlarda, sosyalist olduklarını iddia eden birtakım kimseler, TİP'i yermeyi, kötülemeyi, giderek aşağılamayı aydın kişi olmanın şartlarıymış gibi yaymaktalar. Birtakım strateji uzmanları, memleketin kurtuluşunu nerdeyse ortanın solunun başarısına bağlayacaklar. Ortanın solunun neler getirip neler getiremeyeceğini tartışmak başka şeydir, sosyalist hareketin bağımsız bir parti olarak gelişme şartlarını tartışmak başka şeydir. Ortanın soluna yakıştırılmak istenen görevler, pek uzun olmayan bir dönemde, tek sosyalist örgütün birtakım suçlamalarla karşı karşıya kalması sonucunu doğurursa; strateji uzmanları hiç de sürprizle karşılaşmış olmayacaklardır.

KAVRAMLARDA yozlaşmayı önlemenin tek yolu, kavramların halka mal edilmesidir. Kahvedeki yurttaşlar Başbakana yükselen fiyatlardan, ağırlaşan geçim şartlarından söz etmeye başlayınca Başbakan eskisi kadar kolaylıkla **«sosyal adalet»** kavramını yozlaştıramayacaktır. Köylüler, Tekel Bakanını cevap veremeyerek kaçmak durumunda bırakmaya başlayınca Tekel Bakanı da eskisi kadar kolaylıkla **«sosyal adalet»** kavramını sömüremeyecektir. Ve bu oluşum Türkiye'de başlamıştır. Halk, birtakım gerçekleri kavramağa başlamıştır. Gerçeklerin bir laf kalabalığı olmaktan çıkarak maddî bir güç haline gelmesi ise ancak halka mal olmasıyla mümkündür. İktidarın telâşı, bu oluşumun belirtilerini görmeğe başlamasındandır. Bunun içindir **«Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu»** tasarısını hazırlayarak halkın uyanışını durdurmağa kalkışmaları!

BU şartlar altında, sosyalistler tarihî sorumluluklarını bilerek hareket etmek zorundadırlar. «Kapitalistim» denmekle kapitalist olunmadığı gibi «Sosyalistim» denmekle de sosyalist olunmaz; eylemdir soyalistliğin tanığı. Ve bu gerçek, önümüzdeki günlerde daha da anlamlı bir hale gelecektir.

"HÖKÜMETİN HİCBİR ŞEYDEN HABARI YOK!"

MAHMUT MAKAL

KÖYDEN Van'a gitmiş ve orada çalışan tek kişisi köyün Hacı Yaşar. Karayollarında şoförlük yapıyor. Şimdilerde işleri mi bitmiş yoksa çalışamaz mı olmuşlar, herneyse, o da dün akşam köye gelmiş. Önden grayderler yol açmış, arkadan onlar gelmiş.

Onun da olduğu bir toplantıda şöyle dereden tepeden konuşalım dedik. Elbette laf lafı açacak, laf da tabakayı açacak. Şu kış kıyamette yapacak ne var başka?

Önce gelişini anlatıyor Hacı Yaşar: **«Elinde bavuluyla yola çıkmış bir adam bulduk yolda. Belki bir köy öğretmeniydi. Yanına geldiğimizde yarı baygındı adam. Nerdeyse donmuş, bitmiş. Alıp Canik köyüne bıraktık. Biz ayrılırken hâlâ kendine gelememişti.»**

Sonra da **«havadislerden ne var ne yok?»** diyenlere önemli havadisleri söylüyor:

«Arkadaş, bizden düşkün memlakat dünyaya ne gelmiş ne de gelir. Çünküm şu bildiğiniz İran bizden işçi istiyor. Teknisyen diyor, kalifiye işçi diyor, istiyor oğlu istiyor. Ve arkadaşlar, Alamanya'da çalışanların işi bitikmiş. İzinli yolluyorlar, ardından da gelmeyin gayrı, diyorlar. Hökümetin zaten hiçbir şeyden habarı da yok hem de elinden bir şeyçik gelmiyor, hayır bir zanaata aklı ermiyor...»

«Radyoya pil almadın mı, markaları kötü de olsa biraz haber dinlerdik?» diyorum Hacıya. Pil almamış.

Her şeye zam!

«Ama gamlanmayın, vereceğim havadisler bitmedi» diyor. **«Siz dün olanları duydunuz mu? Dün dananın kuyruğu koptu: Her şeye zam yapıldı.»**

Ben de dahil, ağzımız bir karış açık, dinliyoruz Hacıyı. Yola çıkalı olanı biteni kovuşturamadım. Ne gazete gördüm, ne radyoda bir haber dinledim. Merak da etmedim doğrusu. Royterle A.A. nın tek yanlı haberlerinden usanmış kulaklarım bayram ediyor.

Lafına zam yapıyor Hacı: **«Sigaranın her çeşidine zam var. Şekere zam var. Benzine, gaza zam var. Hayrını görün bundangilli dünyanın, hayırlı olsun.»**

«Memnun olduk» diyor 3 Haziran 1960 a kadar Demokrat geçinen Mehmet Yaşar, **«başka türlü batmaz bunlar. Tenekede gaz tükendi. Biz şehire gidip gidememeyi düşünürken üstüne de zam geldi, de bakalım ne yapılacak gayrı...»**

Etem diyorlar bir delikanlı yumruklarını sıkıyor:

«Demek radyolar zam söyledi ha? Radyoları zam söylerken bir radyo da benim elime geçse ve o tarafa götürse benim diyeceklerimi. Bir de bizi dinleseler, bir bağırsam ki iki liraya sigara içecek adamdan bir de oy istenmez. Bir dürüstü çıkmıyor ki önümüze. O ötekine öteki ona benziyor...»

Şehirle ilişki kurmak zor bu mevsimde. Çay, şeker, gaz, sigara gibi şeyler suyunu çekmiş zaten...

«Yaşamanın tadı tuzu bitti» diyorlar da başka birşey demiyorlar.

Mehmet Yaşar:

«Bundan sonra bunlara rey verenlerden aşağılık adam olmaz. Zaten canı çıkmakta olan milletin umuğunu sıkmaktır bu zamların yapılması. Menderesi biz şımarttık, biz yedik. Vakat bazı iyi tarafları vardı. Onun gibisi bile bir daha zor gelir başımıza, bu gidişle. Çünküm, heç mi heç tadı tuzu kalmadı gidişatın. Ama, yanarım yanarım Menderes'e yanarım. Adamı biz yedik çünküm. Fol yokken, yumurta yokken bile dayanıyorduk telgrafa. Şöyle yücesin, böyle yücesin, senin cepheye şöyle geçtik, böyle geçtik... Yedik adamı velhasıl. Şimci de gidişatın tutulacak tarafı kalmadı, şirazesinden çıktı. Başa geleceği beklemekten başka çare yok. Bahar ola hayrola...» diyor.

Bana da bir çift söz söylemek kaldı: **«Tanrı tadınızı tuzunuzu artırsın!»**

«Hökümet olmayınca tadı tuzu olmaz bu işlerin» diyor M. Yaşar.

«Nereye gitmiş hükümet?»

«Aslı bu, nesli bu! Neden mi: Kar düşmeden Tatvan'dan geliyorduk. Avrat da yanımda. Adilcevaz'ın yanında arabayı duruttular. Bizimkiyle birlikte yirmi arabaydı durdurulan. Çıkınlarımızdaki pılıyı pırtıyı aldıktan sonra, bir de avratların donlarının içine sakladığımız harçlıkları bulup çıkardılar. Kimimize sopa çektiler, kimimizi oynattılar silah zoruyla. Sonra arabalara yol verdiler. Biz de Erciş'e geldik, şikâyetçi olduk. İfade vermek için iki gün bekledik. İfadeye çıktık ki bizden başka kimse kalmamış. Yanımda Adasun'lu biri vardı, «hey deli, hükümet mi var da kalıp ifade verecektin. Herkes gitti «hükümet yok ki kalıp ifade versek», diyerek.»

«Yalan» dedim, **«hükümet vardır ve de Ankara'da oturuyor. İnanmayan yollar açılınca, buzlar çözülünce gider görür.»**

Eşkiya!

Mustafa söze karışıyor:

«Var olmasına belki var amma, geçenlerde şeerden gelenler iraduyun dinlemişler ki hökümet eşkiyaya bahara kadar bir şey yapamam, ancak bahar gelince hesabını görürüm, diyesiymiş.»

Baş kahramanımız Mehmet Yaşar kimseye söz bırakmak istemiyor ki:

«Bir albay vardı soyulduğumuzda, Ekrem Derinçay. Arabasında yedi mermili simitsonları elde tutan iki jandarması olduğu halde eşkiyalara ses çıkaramadı. Valiler de bir şey yapamadılar. Esasen, Diyarbakır'dan buyanının valisinde kaymakamında iş yok ve ordan bu yanda bunların gücü yetmiyor hiç bir şeye.»

Müteahhit damadı da ondan geri kalmıyor konuşmada. Birinin anlattığı ötekinin de bildiği şeydir aslında. **«Denizin kenarında jandarma karakolu var»** diyor damat. **«Orada uzatmalı var. Hakkında tevkif kararı var der, onu geciktirmek için gene rüşvet ister. Karakolun yanında Başkalelinin sürüsünü iç ettiler. Çobanları çağırıp nezarete atıyorlar. Kollarını da bağlıyorlar bir temiz. 156 seçme koyunu dağa götürüyor ortaklaşa çalışanlar... Sekizini de karakolda iç ediyorlar. Koyun sahibinin tel çekmediği yer kalmıyor ama hiç ses gelmiyor oralardan. Ardından usulen aramaya çıkıyorlar, bulamadan dönüyorlar. Tabii bunu bizler biliyoruz. Kaya kadı mezartaşı müftü buralarda.»**

Mustafa giriyor araya:

«Bunlara şaşıyorsanız şaşmayın sakın. Böyle bizim buralar. Elin oğlu ağıla kamyonu dayayıp koyunları yüklüyor. İnek olursa inekleri de yüklüyor. Rüşvet takibi önlüyor...»

«Ne bu be!» diyorum. **«Hırsızlık, rüşvet, can güvensizliği, mal güvensizliği... Siz hiç başka şey bilmez misiniz?»**

Aramıza sonradan girip dizlerinin üstüne çömelen bıyıklı birisi bir süre kulak konuğu olduktan sonra söze karışıyor:

«Kadirasker Köyünde birinin altmış koyununu aldılar geçende, silah zoruyla. İran'a kaçırırken yakalandılar. 24 saat nezarette kaldıktan sonra salıver-

Doğu köylerinin insanları işte böyle giyinirler Böyle paramparça, bir iplik çeksen bin yama dökülür.

Doğu Anadolu yılın yedi sekiz ayı kar altındadır. Yedi sekiz ay yeraltı köyleri dünyası kapanır, kuş uçmaz kervan geçmez olur. Kışın yeraltı köylerinden birisinin görünüşü

diler suçluları. İran'dan gelen deste deste Türk paraları cedid duruyor, hiç kullanılmamış. Orada koyun pahalı. On - yirmi bin lira rüşvete bile güçleri yetiyor kaçakçıların. Nasıl serbest kalmazlar. Hududcusunu doyuruyorlar, Ankara'daki kollarını doyurayorlar. Sen heç duydun mu mebus olup da hududu geçen her koyundan beş lira hakkını Ankara'da almaya devam eden?»

Ve mal sahibi demiş ki: **«Yaşasın kasaba adaleti. 600 kişilik B.M.M. bir yıl uğraşarak beş yıllık cezaları affedebilir, buradakiler 30 yıla giden cezaları 24 saatte bitiriyorlar...»**

Dört ineği çalınan bir vatandaşla karşılaştım köyün bağlı olduğu kasabaya geldiğimde. Kaymakama derdini anlatamamış, raslantı olarak orada bulunan valiyle görüşmüş. **«Herkesin hayvanı çalınıyor, ne olacak sonu?»** demiş. **«Düşmanın var mı?»** demiş vali. **«Bence belediye reisi, kaymakam, savcı, takibatı yapmadıkları için bana düşmandır ve hırsızım onlardır»** demiş. **«Sözünü bil de konuş»** deyince vali, **«öyleyse sensin»** diyor. Olay kasabanın kaymakamlık binasında oluyor. Ve halk hep bu çatışmanın içinde.. Adamla da görüştüm, anlattı olanı.

«Bunlarla biter mi, dahası var» diyor yanımda oturan arkadaş: **«Ağrı isyanından farkı yok gidişin. Ağrı isyanını Dersim'de yapılanla karıştırmamalı. O zaman Zefan köylerinden birinde tahsildarla jandarma meze isterler. İki tavuk kesilir. Kuzu isterler, o da olur. Gece yarısı olunca da kadın kız isterler. Ev sahibi çeker vurur birini, öteki kaçar. 50 bin insan bu yüzden ölür. Orda dereler halen kemiklerle doludur. Eşkiyalıktan, hırsızlıktan ve rüşvetten sonra iş oraya dayanıyor...»**

Sosyalizasyon

Karlar kepek gibi uçuşuyor. Ama gökten yağmıyor, yerden kalkıyor. Güneş açtığı için soğuk şimdiye kadar olduğunun iki misli. Eldivenin içindeki ellerimi ayrıca paltonun ceplerine sokuyorum, gene parmaklarım sızlıyor. Eldivenden çıkarıp koynuma sokuyorum, gene olmuyor. Kalın yün çorabın içinde ayaklarım da öyle. Hiçbir şeyden korkmuyor soğuk.

Kar yağmadığı için yollar açılmıştır diye kasabaya gitmek isteyen bir küme insan türedi köyde. Toparlanıp Denizden taraftaki yola gidecekler. Onlarla ben de indim yola. Kar yattıkça kabalığı eksiliyor.

Kümenin içinde bir de hasta kadın var. Sarıp sarmalamışlar iyice. Hastalığının ne olduğunu bir türlü söyletemedim. Belki kadın hastalıklarından biri. Gerçek olan kadının hasta olduğu. Kocası köyün en iyi durumda olanlarından biri. Onun için karısını doktora götürmeye kalkıyor.. Kümede yirmi kişi var. Hepsi de Erciş'e gidecek. Kimisi birer koyun götürüyor satmaya.

Saatlar geçtiği halde ne araba geliyor ne başka bir şey. Heybe omuzlarında beş kişi yaya yürüdü Erciş'e doğru. **«Ne zaman varırlar?»** diye sordum ötekilere. **«Ölmez donmazlarsa akşama varırlar»** dediler. Taşıt gelmeyince bazıları da geri dönüp köyden yana yürüdüler. Yola inerken belimizedek kara gömüldük. Paçalarımızda, çoraplarımızda kalan karlar buz oldu, şarkıyorlar. Bereket erimiyorlar. Değilse kıyamet kopar hem soğuk hem ıslaklık olunca...

Mehmet Yaşar da bizimle. Kasabaya ve köye doğru yürüyenlere bakıp **«bunlar tam dokuz ay işsiz, ne yapacaklarını şaşırıyorlar. Köyde kalsalar bir türlü, kasabaya gitseler bir türlü. Yaz olsa hiç değilse amelelik ederler de karınları doyar, şimdi o da yok. Açlıktan, çaresizlikten ne yapacaklarını bilmiyorlar..»**

Hasta kadının kocası, kadını karın üstüne oturttu. Yüzü de öte yana dönük. Bizim görmememiz gerekir. Ama adam inatçı ya da kadının durumu göründüğünden çok ağır. Zaten yüzünü gözünü gördüğümüz yok. Mutlaka doktora götürmek sevdasında karısını Bekleyelim bakalım ne olacak ra...

Derken bir jeep göründü karşıdan. **«Sağlığın cipi, içinde doktor, o yoksa ebe yahut sağlıkçı vardır»** dediler. Kadın yönünden çok sevindim. Ama yanımdakiler sevinmediler. **«Durmaz ki»** dediler. **«Nasıl olur»** dedim, **«hastalar için değil mi bu kuruluş, bu adamlar ve de bu cip?»**

«Pek değil» dediler. **«Onlar kendi keyiflerinde. Kimbilir ne için yola çıkmışlardır. Ya Muradiye'ye ya Van'a gidiyorlar elleçemi».** Ve gerçekten cipi durdurtamadık. Hışımla geçti yanımızdan. Kadını da onlar geriden gelirken işaret ettik parmaklarımızla oysa.

Van, sağlık sosyalizasyon bölgesinde. Pilot bölge, öteki deyimle Bir kere bu işin pilotu hostesi olmamalı ama oyalamaca zihniyetinin elinden kurtuluş mu var? Gün'erce sonra Erciş'i falan dolaşıp, Tatvan yolu açılmayınca yeniden Van'a döndüğüm zaman bu sosyalizasyon oyununun 1. No.lu sağlık ocağı doktoru Muzaffer Coşkun'la konuştum. O diyor ki:

Kızaklı doktor!

«Biz, hiç bir karşılık almadan sağlık koruma işlerini köylünün ayağına kadar götürüyoruz!..» Devam ediyor: **«Yaz günlerinde bu biraz gerçekleşiyor, ama kışın yollar kapanıyor. Öğretmen ya da muhtar yoluyla ihbar gelirse kışın da gitmeye çalışırız. Motorlu taşıt gitmez ya kızakla gideriz.»** Uzun uzun konuşuyor Muzaffer Bey, dinliyorum. Doktor gidemezse ebe, sağlık memuru gider, diyor. Bir de gizlilikten söz ediyor. Sağlık Bakanlığından yeni bir buyruk gelmiş, sağlık sosyalizasyonu konusunda valinin ya da onun tayin edeceği birinin dışında hiç kimse kimseyle konuşamaz, bilgi veremezmiş. Demek kendilerine güvenleri, yaptıkları işe inanları yok bunların. Doktora bunu söylüyorum. Anlıyor, kızmıyor.

Bu sosyalizasyon uydurması, vatandaşın dalağı üstüne el koymayı parasız hale getirmiş. İlâcını gene soygun değeriyle eczanelerden alacak. Güvensizlik yüzünden sosyalizasyon doktorları dışındaki paralı doktorlara muayene olmayı da yeğ tutuyormuş vatandaş. Parasız vatandaşlara ne o doktorun ne de bunun yararı yok tabii. **«Muayene ettiğim hasta benden çıkıp serbest dahiliyeciye gidiyor»** diyor Muzaffer Bey. **Ben tablet yazdım öteki iğneye çevirmiş. İğnenin kullanılması zor. Resmiye güven kalmamış vatandaşta, paralı muayeneye ve özel doktora koşuyor gene de...»**

«Resmi de resmi yani,» diyorum.

«Belki eski alışkanlık, belki onların yeterliliğine inanç. Asker doktor olursa onu tercih ediyorlar. Rütbesi büyük olursa tamam.» diyor..

Doktorlar için iyidir pilot bölge. Bir doktor 1625 lira tazminatla 35 aslinin karşılığı 538 lira maaş alıyor ve eline 2163 lira geçiyor ayda. Üç yılda bir terfii var. Ayrıca, bilirsiniz bu işin tarhanası var, bulguru var... Hükûmet tabiblerinin tazminatları da 400 - 1000 arasında değişiyor. Eczа dolabı açarak onlar da aylığı sosyalizasyon doktorunun aldığının üstüne bile çıkarıyorlar... Bu bölgelerde gene o eski serbest pratisyenler rahat para kazanabiliyorlar. Onların kazancı da «resmi»leri bırakmıyormuş. (Bu düzensizlik, bu açlık, vatandaşa üfürükçüyü de bıraktırıp soygun şirketlerinin ilâcına yöneltmiştir. İlâç alabilenler de kaçta kaçtır tahmin edersiniz.) İlâç, doktor, sosyalizasyon derken elde sağlıklı vatandaş kalmamış...

Nitekim Muzaffer Bey de mukavelesi bitince bu bölgede serbest çalışacağını söylüyor. **«Çünkü biraz halkın güvenini kazandım»** diyor.

«Mukaveleniz devam etse, pratisyene değil size gelecekler demek, çünkü güven kazanmışsınız?»

«Benim için biraz öyle. Mukavelem devam etse, hastalarımın paralı doktora gitme oranı düşecektir. Öteki ocaklardan da bana gelirler çünkü.»

27'si ilçe ve bucaklarda 3'ü de Van merkezinde olmak üzere 30 sağlık ocağı var il dahilinde. Mukaveleli sağlık personeli 250. Bunlardan 50'si doktor, ... ebe-hemşire, 50'si de sağlık memuru.

...uzaffer Bey'e Muradiye yolunda hasta kadın beklerken jeepin gelip geçişini anlatıyorum.

«Kişilerin anlayışına kalıyor bir yerde bu iş» diyor. **«Oysa, onu insani olarak en yakın sağlık ocağına götürebilirlerdi...»**

«Resmi» de **«insani»**ye dönüşüm yapıyor. İnsani de piyasada yok. Muzaffer Bey sağlık ocağını köyde biliyor. Hem de resmiyette bu ocağın Ünseli köyünde olması gerekirmiş. Gelin görün ki taa «Deniz»in kıyısındaki Öğretmen Okuluna yerleşmiş **«Ocak»**...

İşte, Muzaffer Bey'in **«zenginleri aleyhinde bulunduracak kadar yararlı»** gördüğü ve **«köylünün kapısına, tavuğunu bulgurunu sattırmadan doktor gelmektedir»** diye nitelediği sosyalizasyon öyküsü...

(Devamı var)

● *Nâzım Hikmet Şilebi'nin Odesa'ya geldiği gün düzenlenen törende Kaptan Bragin, Aziz Nesin, Vera Hikmet, İvan Petroviç ve Şair Boris Slutski*

NÂZIM HİKMET KOMİTESİ KURULMALIDIR

AZİZ NESİN

YAŞASAYDI, altmışbeş yaşında olacaktı. Eksik olmasınlar, yayınevleri, O'nun kitaplarını arkaarkaya basıyorlar. Türkiye'de son birkaç yıldanberi birçok yayınevi, onun kitaplarıyla batmaktan kurtuldu. İki özel tiyatromuz da, büyük şairimizin oyunlarını sahneye koymak değerbilirliğini gösterdi. Bu arada, hiç bir gazete, hiç bir dergi, hiç bir yayınevi ve tiyatro, O'nun doğum yada ölüm yıldönümünü anmak gereğini duymadı. Siz buna ister unutkanlık, umursamazlık, değerbilmezlik, ister yüreksizlik deyiniz.

Komşumuz Sovyetler Birliği'nin Yazarlar Birliği'ne teşekkürler ederiz. Çağımızın en ünlü Türk Şairi, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum günü için, Sovyet Yazarlar Birliği, Moskova'da büyük bir anma töreni düzenlemiştir. Bu güzel davranışın bir de ince, özden, soylu yanı var; Anma Töreni olayı radyo, gazete, ajans haberleriyle Türkiye'ye ulaştırılmamış, bir propaganda konusu yapılmamıştır. Oysa propagandaya çok da elverişli bir konuydu. 65 inci doğum günü töreni, Nâzım Hikmet'e duyulan içten sevginin belirtisidir.

Ben de bu tören haberini, Moskova'daki bir arkadaşımdan gelen mektuptan birkaç satırla bir çağrı kartından öğrendim. Mektubu gönderen Rus dostumun adı Muhtar'dır. Muhtar, Rus adı olur mu? Gerçek adı Starostov. Starost'un Türkçesi, Muhtar demekmiş. Nâzım Hikmet de ona Muhtar demiş; o günden sonra Starostov, Muhtar olmuş... Büyük bir Türkçe-Rusça sözlük hazırlamıştır, Türk edebiyatını Rus halkına tanıtanlardan biri, Türkçeyi çok, ama çok iyi bilen bir türkologtur.

13 Şubat tarihli mektubundan şu satırları aktarıyorum:

"19 Ocak'ta, Yazarlar Birliği binasında, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum yıldönümü münasebetiyle muhteşem bir tören düzenlenmişti. Salonda binden çok insan vardı. Söylevler verildi. Büyük şairin şiirleri okundu. Kendi sesinden banda alınmış bir demeciyle, "Hazer Denizi" şiiri dinlendi. Daha sonra, senaryolarını yazdığı filmlerden parçalar gösterildi. En sonra da büyük bir konser verildi."

Dostum Muhtar bana bir de, bu törenin çağrı kartını göndermiş. Kartondan iki yapraklı çağrı kartının dış yüzünde Nâzım Hikmet'in resmi basılı. İçerde de, törenin programı yazılı:

"Aziz arkadaş!

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Yazarlar Birliği ve Merkez Yazarlar Evi, sizi, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum yıldönümü ilişkisiyle düzenlenen törene çağırır.

Başkanlık eden:

Konstantin Simonov

Konuşmacılar:

Cengiz Aytmatov
Ekber Babayev
G. Gulia
Y. Yevtuşenko
M. Karim
M. Pavlova
B. Slutskiy
R. Starostov (Bizim Muhtar)
A. Fevralskiy
Radi Fiş
J. Ştok

Filmlerinden seçme parçalar

Sanat Ustalarının Konçertosu (2. Kısım)

Tören, 19 Ocak 1967 perşembe günü, Merkez Yazarlar Evi'nde (Gertsen Sok. 53) saat 19 da yapılacaktır."

Bu çağrı kartı, tabii Rusça, ama dostumuz Muhtar, Rusça yazıların üstüne Türkçe çevirilerini de yazmış, sağolsun.

N. Hikmet şilebi

Nâzım Hikmet, bütün Sovyetler Birliği'nde büyük bir içtenlikle sevilmektedir. Hem de bu, halkın sevgisidir. Bu sevginin kaynağı, nedeni nedir, bilir misiniz? Bizim gericilerimizin sandıklarının tam tersine, Nâzım Hikmet'in bütün eserlerinde sonuna dek Türk kalmış olması, Türk olarak duyması, düşünmesi, davranması ve Türk halkına olan büyük sevgi ve bağlılığıdır. Nâzım Hikmet'in büyük şair oluşunun gizi de burdadır.

Nâzım Hikmet'e, ölümünden sonra da, bizim hiç alışık olmadığımız ölçüde değer verilmiştir. Bu değerbilirliğin tek nedeni, Nâzım Hikmet'in yurtsever büyük şair oluşundan başka hiç birşey değildir.

Ölümünden sonra, ilk iş olarak, bir Nâzım Hikmet Komitesi kurulmuştur. Bu komitenin Başkanı, ünlü şair ve romancı Konstantin Simonov'tur.

Komite, Nâzım Hikmet adının bütün dünyada dolaşması için, bir uçağa **"Nâzım Hikmet"** adını vermeyi tasarlamış, ama bir geminin buna daha elverişli olduğu düşünülerek, özel olarak Yugoslavya gemi tezgâhlarında yapılan büyük yük gemisine Nâzım Hikmet adı verilmiştir. Odesa limanına bağlı olan bu geminin, ilk sefere çıkış töreninde bulunmuştum. (12 Ağustos 1965) Bir yük gemisiydi ama, salonları, kamaraları, lüks bir yolcu gemisininki kadar güzeldi. İlgililere,

— Niçin bir yolcu gemisine değil de, bir şilebe Nâzım Hikmet adı verildi? diye sorduğumda bana şöyle demişlerdi:

— Yolcu gemileri, belli limanlar arasında işler. Oysa bu şilep, bütün dünya limanlarına gidecek, bütün denizlerde, bayrağındaki Nâzım Hikmet adını dalgalandıracak. Bunu düşünerek, Nâzım Hikmet gemisinin şilep olmasını uygun gördük.

● *Nâzım Hikmet Şilebi Odesa Limanında*

● Aziz Nesin, Nâzım Hikmet'in mezarı önünde

Sovyetler Birliği, **Büyük şairinizin adına bir gemi yaptık"** gibilerden hiç bir gösterişte bulunmadı ve bunu bir propaganda aracı olarak kullanmadı. Türkiye'de pek az kişinin, benim *o* zamanki bir yazımla, bu değerbilirlikten haberi olabildi.

N. Hikmet anıtı

Halkın, sanatçıya olan sevgisini, bağlılığını, eniyi mezarlıkta anlıyoruz. Sanatçıların mezarlarına bakınız; mezarın durumu, halkın sanatçıya ilgisini yada ilgisizliğini gösterir. Artık bu ilgide, en küçük bir çıkar bile olamaz; bu, salt sevgidir, hayranlıktır.

Her ölmüş büyük sanatçının hayranları var, bir de hayranlıklarını aşırılığa vardıranlar var. Böylelerine "deli" bile diyorlar. Ama bunu aşağılamak için değil, bir aşırı tutkuyu anlatmak için, hatta saygı duyarak söylüyorlar: **"Nâzım delisi", "Mayakovski delisi", "Çehov delisi"** gibi...

Nâzım Hikmet'in mezarının da bulunduğu, Moskova'daki o ünlüler mezarlığına gidiniz; orasını en bakımlı parktan daha park bulacaksınız. Bu bakımı yapan, bu güzelliği yaratan, yalnız mezarlığın görevlileri, bakıcıları değildir, onlardan daha çok, akıllıların akıllısı o yüce delilerin işidir bu...

Nâzım Hikmet'in mezarında her gün taze çiçekler, çiçek saksıları göreceksiniz. Ne zaman gitseniz, mezara eğilmiş, toprağı ince parmaklarıyla tarayan bir genç kadın, bir kız, vazolardaki çiçeğe su koyan bir yaşlı kadın, çiçeklerin topraklarını kabartan bir delikanlı yada bir yaşlı erkek göreceksiniz. Bunlar ya her gün, ya günaşırı, ya haftada bir gelirler Nâzım'ın mezarına. Nâzım Hikmet'i hiç görmemiş, tanımamışlardır; belki içlerinden biri görmüş, onunla konuşmuştur, ya bir ya iki... Onu hiç tanımamış olsalar da, şiirlerini okumuş, yaşamını öğrenmiş, ona hayran olmuşlardır. Tadına vardıkları o şiirlerin sanki borcunu ödemek ister gibi giderler mezar ziyaretine.

Nâzım Hikmet Komitesi, Nâzım'ın mezarına büyük bir anıt yaptırmıştır. Bana mı öyle geldi, yoksa gerçekten mi öyle: Ordaki en güzel anıt, Nâzım Hikmet'inki... Koyu renkli bir granit kaya kitlesi... Bunun bir yüzüne, yürüyen Nâzım Hikmet silüeti kabartılmış. Bu kabartma, parlak, cilâlı olduğundan, tabii renkteki granit üstünde Nâzım'ın hareketi daha iyi beliriyor: Nâzım, kayalaşmış bir yoğunluğun içinden ışığa yürüyor; nerdeyse kayadan sıyrılıp çıkacakmış gibi... Bu siluet kabartmanın üstünde, kendi elyazısından "Nâzım" imzası büyültülerek kazılmış granite...

Nâzım Hikmet Komitesi, bizden bir küçük boyutta Türkiye mermeri istemişti. Türk mermeri üstüne Nâzım'ın imzası işlenecek ve granit kayanın içine oturtulacaktı. Yapamadık, beceremedik, Türk mermerini götüremedik; ama bu Türk yazarlarının borcudur, ne zaman olsa yapmalıyız. Bir görevimiz daha var: Nâzım Hikmet'in vasiyetidir: bir Anadolu çınarının gölgesi altında uyanılmaz uykusunu uyumak. Türkiye'den bir çınar fidanı götürüp, mezarı başına dikmek de Türk yazarlarının görevidir.

N. Hikmet arşivi

Sovyet yazarlarının ve Nâzım Hikmet Komitesi'nin, sessizce, hiç bir propaganda gereği duymadan başardığı işlerin en önemlisi, Nâzım Hikmet arşivini kurmuş olmasıdır.

Moskova'daki sanatçılarla ilgili büyük arşiv binasında, bir Nâzım Hikmet arşivi kurulmuştur. Kimizaman parayla satın alınan, kimizaman da bağışlanan Nâzım'la ilgili bütün belgeler, resimler, mektuplar, Nâzım müsveddeleri, elyazıları bu arşivde toplanmaktadır. Dar zaman içinde ancak beş gün çalışabildiğim bu arşivden notlar aldığım gibi, Nâzım'ın eserlerinin de fotokopilerini sağladım. Nâzım Hikmet arşivi henüz tamamlanmış ve tasnif edilmiş değildir. Arşivde inceleme yapmak, Nâzım Hikmet Komitesi'nin iznine bağlıdır.

Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet'in vasiyet şiiri vardır. Anadolu toprağında gömülmek ister.

Nâzım Hikmet Komitesi Başkanı ve daha başka ilgililer bize, resmi bir örgütün isteği olduğu zaman, Nâzım Hikmet arşivini Türklara vereceklerini ve Nâzım'ın mezarının Türkiye'ye taşınmasını sağlıyacaklarını söylemişlerdir. Bu, gerçekten büyük bir dostluktur.

Görevimiz

Yalnız Türk yazarlarına, Türk sanatçılarına değil, bütün Türk aydınlarına, bütün emekci ve ilerici halkımıza düşen bir görev var: **"Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi"** kurmak.

Yazarlarımız arasında böyle bir istek belirmiş ve belirtilmiştir. İş, böyle bir örgütü kurmaktır. Bu örgütün yapacağı pekçok iş vardır:

- **Küçük ölçüde başlamak üzere, bir Nâzım Hikmet müzesi yada Arşivi kurmak.**
- **Moskova Arşivindeki belgelerin fotokopilerini sağlayıp getirtmek.**
- **Nâzım Hikmet'in suçsuzluğu konusunda çalışacak bir komisyon kurarak, hukuki yönde bu suçsuzluğu fiilen isbatlamak.**
- **Eserlerini derlitoplu yayınlamak ve başka yayıncılara yardımcı olmak.**
- **Nâzım Hikmet Enstitüsü kurarak, burda şairin sanatı, hayatı üzerinde incelemeler yapmak.**
- **Bütün dünyada çevrilmiş eserlerini toplamak.**
- **Mezarının Türkiye'ye getirilmesini sağlamak.**
- **Ölüm ve doğum yıldönümlerinde törenler düzenlemek.**
- **Bir Nâzım Hikmet Armağanı kurmak.**

Daha bunlar gibi yapılacak pekçok işler vardır. Bu örgütü kurmakta gecikmek, Türk aydınları için, hem yapılmış bir haksızlığa katlanmak, hem en büyük şairimize olan ilgisizliği sürdürmek olur.

Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi'ni kurmak ve yaşatmak için gereken para, başlangıçta üyelerden sağlanabileceği gibi, bu iş için en iyi kaynak, Nâzım Hikmet'in eserlerini basmış yayınevleriyle, oyunlarını sahneye koymuş olan tiyatrolar olacaktır. Bu yayınevlerinin ve tiyatroların, telif hakkı ödediklerini sanmıyorum. Oysa, Nâzım Hikmet'in bıraktığı vasiyete göre, mirasçısı bellidir. Bu telif hakkının mirasçısına verilmesi gerekir. Mirasçının rızasıyla, -ki bu rıza alınabilir- telif haklarının, Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi'nin kurulması ve çalışmaları için kullanılması, en doğru iş olacaktır sanısındayım.

DÜNYADA YEDİ GÜN

SOVYETLER

■ *İhtilâlin 50. yıl dönümüne kadar "beş günlük iş" haftası uygulanacak*

SOVYETLER Birliği, bu yıl, «beş günlük iş haftası» esasını uyguluyor.

«BEŞ günlük iş haftası», önümüzdeki aylarda uygulanmağa başlanacak, peyderpey, bütün Sovyetler Birliği'ne yayılacaktır. Ekim İhtilâlinin 50'inci yıldönümünden önce, plan, tamamlanmış olacaktır.

MAMAFİH, hafta tatili bundan böyle Sovyetler Birliği'nde 2 güne çıkacaksa da, mesai saatleri tutarında önemli bir değişiklik yoktur. Başka deyimle, 40 saatlik mesai, bu sefer haftanın 5 gününe bölünecektir.. Yani, eskiden haftanın 6 günü 7'şer saat mesai yapılırken, bundan sonra haftanın 5 günü 8'er saatlik mesai esastır. Ve tatil günleri, muhakkak Cumartesi ve Pazar'a düşmeyecektir.

AYRICA, işlerinin ve çalışma şartlarının özelliği sebebiyle, «beş günlük hafta» esasının tatbiki gerekmeyen iş kollarında, yeni usul benimsenmeyecektir. Başka deyimle, zor iş şartlarının hakim olduğu maden işçiliği gibi) alanlarda ve genellikle kadın işçiler için yeni usul değer taşımaktadır.

BU KONUYU ele alan teknik yazılar gösteriyor ki, yeni «beş günlük haftası» tatbiki, ilk sanıldığı kadar basit olmuyor. Çünkü, ev hayatı değişikliğe uğramaktadır. Karı kocanın ilişkileri, etki altında kalmaktadır. Aynı işyerinde çalışmayan karı ile kocanın, tatil günleri haftanın değişik günlerinde düşmektedir.

MAĞAZALARIN, dinlenme yerlerinin, kültür müesseselerinin, nakil vasıtalarının çalışma saatleri yeni usule uydurulma zorundadır.

BÜTÜN bu zorluklara karşılık, yapılan denemeler meydana çıkarmıştır ki, «beş günlük haftas», istihsali yüzde 11,6 oranında artırmaktadır. Buna karşılık, işçinin ücreti ortalama yüzde 4,4 fazlalaşmaktadır. Emekçi, haftanın tam iki günü dinlenme imkânı kazanmaktadır.

● *Kennedy'nin, Johnson'ı başkanlığa getirmek üzere öldürtüldüğü kesinleştikten sonra New York'ta sahneye konan "Macbird" isimli oyun büyük sansasyon yaratmıştır. Shakespeare'in ünlü "Macbeth" oyunundan esinlenerek yazılan bu oyunda Kennedy'yi Johnson'ın öldürttüğü ima edilmektedir. Resimde oyunun temsilinden bir sahne görülüyor.*

Johnson ile Kennedy neden çatışıyorlar?

■ *Bu çatışmanın temel sebebi, Johnson'un başkanlığa geçmesini sağlamak üzere John Kennedy'nin öldürtülmüş olmasıdır...*

HALÛK TANSUĞ

SON zamanlar, Birleşik Amerika'dan gelen iki haber var ki, bunların her ikisi de tüm dünya basınını yakından ilgilendiriyor.

Bahis konusu iki haber şunlardır:

1) John Kennedy Suikastı hakkındaki soruşturmanın tekrar genişletilmesi; 2) Johnson ve Robert Kennedy arasindaki politik mücadelenin, anormal denecek derecede (küfürleşmeye varacak kadar), şiddetlenmesi...

Oysa, basit bir şehir savcısının (New Orleans savcısı Garrison'un), Federal Amerikan Hükümeti emniyet teşekküllerl ortak araştırmalarına ve Warren Komisyonu raporuna meydan okuması ne kadar garipse; bu seferki başkanlık seçimlerine bile katılmayacak Demokrat Parti'li Robert Kennedy'nin de, şimdiki başkan Demokrat Parti'li Johnson'a (seçim arifesi) kendini kaybedercesine çatması, en azından aynı derece gariptir.

Dolayısiyle, zihinlerde bir takım *"nedenler"* belirmektedir. Olaylar silsilesi arasında bağlantı ihtimalleri, akla mecburen gelmektedir. Zaten, tarafların ve onların taraftarlarının ortaya attıkları imalı sözler, aynı bağlantıya kuvvet kazandırmaktadır. Yani, Johnson ve Robert Kennedy arası garip anlaşmazlıkla John Kennedy'ye yapılan suikast arasında bir ilişki arama zoru, kendiliğinden belirmektedir.

Kennedy Meselesi'nde, faraziyeler dışı (az çok kat'î karakter taşıyan) unsurlar, şöyle özetlenebilir:

1) Suikast sıralarında ve daha sonraları birbirini izleyen olaylar (kaç kişinin ateş ettiği; atılan kurşun adedi; polis Tippitt'in öldürülmesi şekli; Oswald'ın tevkifi, sorgusu, öldürülmesi; emniyet mensuplarının tutumları; Ruby'nin sorgusu ve yargılanması; otopsi raporları; görgü tanıklarının garip şekillerde ölüp ortadan kalkıvermeleri; v.s.) hukukçu olmayanların bile anlayabileceği garâbet çelişmeler ve eksikliklerle doludur.

2) Bu çelişmeleri ve eksiklikleri, resmi makamların gözden kaçırmaları, imkânsızdır.

3) Çeşitli resmi şahıs ve teşkilâtın, amatörlerce görülebilen çelişmeleri ve eksiklikleri, şahsi çabalarla *"hasır altı etmeleri"* de imkânsızdır. Çünkü, o zamanki mesul kişiler, çoğunlukla Kennedy taraftarı idiler. Hattâ Adâlet Bakanı sıfatiyle, John Kennedey'nin kardeşi Robert Kennedey, tüm adalet mekanizmasını elinde tutuyordu.

4) Demek ki, Warren Raporu'nda şekillenen resmi zihniyet bilinçli şekilde, (doğru veya yanlış sebeplere dayatılarak) fakat şahsi maksatlar dışı mülâhazalarla, Suikast Olayı'nı resmen *"kamufle"* ettirmiştir. Belki, resmi şahıs ve teşekküllerin bir kısmı (bu arada Kennedy ailesi), suikast heyecanı içinde kısmen aldatılmışlardır. Fakat esasında, Başkan Johnson dahil, Amerikan resmi çevreleri susmakta bir *"milli menfaat"* görme durumuna geçmişlerdir. Aynı çevreler, Kennedy ailesini de *"susmaya"* iknâ etmişlerdir. Çünkü, ancak *"milli menfaat"* mülâhazası, bu kadar çok resmi şahsın *"ortaklaşa"* bir oyun oynamalarını mâzur gösterebilir.

Buraya kadar sıralanan unsurlar, ana hatlarıyla az çok kat'iyet taşıyor. Sadece, bir başkanın katli olayında böylesine ortaklaşa kamuflaja neyin sebep olabileceği, münakaşalara konu yapılıyor. Kimi, *Kennedey'yi hür Küba'lılar öldürttü. Bu açıklanırsa, Amerika'da yaşayan Castro aleyhtarı Kü-*

ba'lıları Amerikan halkı linç eder. Ondan hakikat açıklanmıyor" diyor. Kimi, aynı faraziyeyi Siyonistler üzerine inşa ediyor. Kimi, meseleye, anti Katolik cereyan karakteri veriyor. Kimi, Suikast olayını Güney Vietnam'lı *"Korkunç Yenge"* ye bağlıyor. V.s.

Ancak, Suikast'ın gerçek sebebi ne olursa olsun; gizliliği gerektiren *"Milli Menfaat"* nerede farzolunursa farzolunsun; her hâlükârda değişmeyecek bir nokta vardır: *KENNEDY'Yİ ÖLDÜRTENLER, KENNEDEY YERİNE BAŞKAN YARDIMCISI JOHNSON'UN OTOMATİK ŞEKİLDE (ANAYASA HÜKÜMLERİ GEREĞİNCE) BAŞKAN OLACAĞINI BİLİYORLARDI. DOLAYISİLE, SUİKASTI YAPTIRANLAR AÇISINDAN, JOHNSON'UN BAŞKANLIĞI KENNEDY'NİNKİNE TERCİH EDİLMİŞ SAYILMAKTADIR.*

İşte, gizlilik için ileri sürülen *"Milli Menfaat"* bahanesi ne farzolunursa farzolunsun, Kennedy Suikastı gerisinde *JOHNSON'U BAŞKANLIĞA GETİRME KASDI* bulunmakgerekir. En basit mantık, hiç şaşmadan, bu sonuca varır. Meselenin can alacak noktası budur.

O halde, Robert Kennedy ile Johnson arasında son zamanlar şiddetlenen gerginlik, belki Johnson'u başkanlığa getirten bu *"SEBEB"* e dayanmaktadır. Yani, Kennedy ailesinin, aynı *"SEBEB"*'i artık kat'iyetle öğrenmiş bulunması ve başlangıçdakinden farklı renkte görmesi ihtimaline dayanmaktadır.

Son zamanlar, Birleşik Amerika'dan gelen iki haber, bu açıdan birbirine bağlanıp önem kazanıyor. Aynı sebepten, tüm dünya kamu oyu, bu iki haberle yakından ilgileniyor.

B. ALMANYA

▪ *Bonn'un doğuya açılmasının nedeni ekonomik buhran ihtimalidir.*

DÜNYA basınında, genellikle Batı Avrupa gazetelerinde, şu haberleri okuyoruz: *"Bonn idarecileri, Doğu Berlin'le temasları sıklaştırmak istiyorlar". "Batı Almanya, Komünist Çin'le ilişkiler kuracak". "Bonn hükümetinin Dışişleri Bakanlığı'nda Doğu Avrupa Şubeleri Şefi olan Joerg Kasti, Doğu'ya yöneliş politikasını planlıyor". "Budapeşte ve Bükreş'de Batı Almanya'nın zemin yoklamaları". "1957'de Yugoslavya ile diplomatik münasebetleri kesen Bonn, şimdi Belgrad'a yanaşma çabasında"*, V.s.

Görülüyor ki, Batı Almanya'nın idareci çevreleri, Doğu Bloku ülkeleriyle münasebetleri bu sefer yumuşatma eğilimindedirler. Kapı komşu Doğu Berlin'den başlayıp, tabil Moskova'dan geçerek Pekin'e kadar bir zemin yoklamasına girişmektedirler.

Oysa, Batı Almanya'nın (değil bu derece geniş çaptaki diplomatik faaliyeti) Doğu genel istikametinde atacağı en küçük adım bile tüm dünya dengesini sarsabilecek mahiyette sayılır. Çünkü, sosyalist nazariyatçısı Marx'ın zamanındanberi, Kapitalizm ve Sosyalizm mücadelesinin ağırlık merkezi Almanya olarak kabul edilmiştir.

Başka deyimile, Avrupa ortasında mevki almış disiplinli ve sanayileşmiş bir Almanya'yı Sosyalistler'in kazanmaları halinde, tüm Avrupa'nın (Batı Avrupa kısmı dahil) Sosyalizme kayacağı söylenir. Zamanla ise, (Amerika dahil) geri kalan Dünya'nın, Avrupa'yı bu yolda takip edeceği iddia edilir.

KIESINGER
(Doğuya doğru)

Hattâ, ileri Sosyâlizm nazariyesinin, Almanya şartları esas alınarak Marx tarafından hazırlandığı belirtilir.

O halde, Bonn tarafından Doğu genel istikametine doğru atılan diplomatik adımlar, özel dikkate layıktır. Zamanla, hele ekonomik zorlukların çıkması halinde, Batı Almanya'nın daha büyük ve uzun vâdeli adımları Doğu'ya doğru atması ihtimal dahilindedir.

Kaldı ki, Batı Avrupa'lı ekonomi uzmanlarının son yayınladıkları resmi istatistik tahminlere göre, Batı Avrupa'nın sınai gelişmesi 1967'de belirli bir yavaşlama kaydedecektir. Bu buhrandan, Fransa ve İtalya, nisbeten az müteessir olacaklardır. Fakat, Batı Almanya dahil geri kalan Batı Avrupa ülkelerinde, enflâsyonist eğilim kendini iyice belli edecektir.

Afrika'nın ... tündeki ... Üniformalı ... yahlar!..

KÜÇÜK ÜLKEDE BÜYÜK OYUN

HÜSEYİN BAŞ

YİRMİNCİ yüzyılın en önemli ekonomik ve politik olaylarından biri sömürgeciliğin tasfiyesi hareketi ise öbürü, kuşkusuz sömürgeci takımının eski çıkarları sürdürmek amacıyla giriştikleri YENİ SÖMÜRGECİLİK OYUNLARIDIR. Birleşik Devletlerin özel avlanma sahası Güney Amerika ile İngiliz sömürgeciliğinin alabildiğine at oynattığı siyah kıta ülkelerinin İkinci Dünya Savaşından bu yana verdikleri bağımsızlık savaşlarına, sözü edilen sömürge güçleri yeni sömürgeciliğin son derece çeşitli yöntemlerinden yararlanarak karşı çıkmışlardır. Bugün bu çatışma dünyanın şu yada bu yanında bütün hızıyla sürüp gitmektedir. Gerçekten de geçen yıl Siyah Kıta yeni sömürgeciliğin kanlı oyunlarına sahne olmuş, örneğin İngiliz usulü bağımsızlıktan kurtularak gerçek anlamda bağımsızlığa yönelen İNGİLİZ ULUSLAR TOPLULUGUNUN iki büyük Afrika üyesi İngilizlerin oyununa gelmişlerdir. Nitekim, geçen 15 Ocak'ta General Ironsi'nin Nijerya'da yaptığı darbe ile Gana'da General Ankrah'ın Dr. N'Krumah yönetimine son veren hareket 1965 yılı sonlarından itibaren siyah kıta'yı temellerinden sarsan darbeler dizisine eklenmişler, gerici ve tutucu nitelikleri bakımından da Afrika Birliği'ni ciddi şekilde tehlikeye düşürmüşlerdir.

Askerî darbe

Önceki hafta Afrika'nın 72.000 kilometre kare yüzölçümü ile en küçük ülkesi olan Sierra Leone'de patlak veern ve askerlerin iktidara el koymaları ile sonuçlanan darbeyle siyah Afrika'daki darbeler dizisine bir yenisi daha eklenmiştir. Bu olay -ki herhalde sonuncusu olmayacaktır- yeni sömürgeciliğin ülkelerin küçüklüğüne büyüklüğüne bakmaksızın büyük oyununu sürdürdüğünü en şaşmaz bir biçimde kanıtlamaktadır. Batı Afrika'da Gine ile Liberya arasında yer alan, toprakûstü ve toprakaltı zenginlikleri bakımından hayli önemli sayılan Sierra Leone, İngiliz usulü bağımsızlığına kavuştuğu 1961 Nisanından bu yana eski sömürge yönetimi uzantısında ve komşularından farklı olarak İngiliz Genel Vali'li meşruti bir sistemle yönetilmekteydi. Ülkenin bağımsızlığında birinci derece rol oynayan Sir Milton Margai'nin (Halk Partisi) yönetiminin belli ölçülerde istikrarlı sayılabilecek devresinden sonra Sir Milton'un ölümüyle 1964'te yönetimi eline alan kardeşi Sir Albert Margai 1965'ten itibaren Halk Partisi'ni Cumhuriyetçi bir sisteme yöneltmiş ve bununla da yetinmeyerek dış politikada sosyalist ülkelerle, bu arada komşu Seku Ture'nin devrimci ülkesi Gine ile sıkı ilişkiler yönünde teşebbüslere girişmişti. Bir süre sonra Sir Albert'in politikası Londra'yı tedirgin etmekte gecikmemiş ve İngilizler bir yandan ülkede muhalif etnik grupun Halk Kongresi Partisi'ni desteklerken, öbür yandan ülkede yaşayan iki etnik grup arasında mevcut olan husumeti körüklemeye girişmişlerdir. Bu oyun çok geçmeden beklenen meyvelerini vermiştir: Sir Albert 18 Mart seçimlerinde parlamentoda İngilizler tarafından desteklenen muhalefete sandalya kaptırmıştır. Ne var ki, parlamentoda kazanılan sandalyalar Sir Albert'in iktidardan uzaklaştırılmasına yetmemiş ve sonunda muhalefet İngiliz Genel Valisi'nin de açık desteğiyle harekete geçerek önceki hafta girişilen askeri darbe ile Başkent Freetown'da iktidara el koymuştur.

Yeni sömürgecilik

Yeni Sömürgecilik böylece bir kez daha oyununu oynamış ve şimdilik başarı kazanmıştır. Görülüyor ki, Yeni Sömürgeciliğin çıkarlarını dolaylı yollardan da olsa sürdürmek için denemeyeceği yol yoktur: Etnik gruplar arasında husumetleri körüklemek, ülke içinde çıkar gruplarıyla ortaklaşa sömürüye katılmak, ham maddelerin fiyatlarını çeşitli piyasa oyunlarıyla hiçe indirmek, ekonomik mali baskılara başvurmak, yardım adı altında geri kalmış ülkelerin sırtına taşıyamayacakları ağır yükler yüklemek, kalkınma paravanası ardında ülkelerin zenginliklerini sömürmek ve bütün bunlar sökmediği zamanlarda da işi Vietnam ve Dominik örneklerinde olduğu gibi, sudan bahanelerle, silâhlı saldırıya kadar götürmek Yeni Sömürgeciliğin değişmez yöntemleri arasındadır. Anglo-Amerikan çıkar ortaklıklarını Kıbrıs'tan Endonezya'ya, Aden'den Gana'ya, Nijerya'dan Vietnam'a, Demokrasi ve özgürlük havariliği paravanası ardında yeryüzünde burunlarını sokmadıkları ülke parmakla gösterilecek kadar azdır. Siera Leone küçük bir ülke olmasına rağmen büyük oyunun değişmez kuralından kurtulmamıştır. Times'in «Sierra Leone olayını» genel bir kuralın uygulanması olarak yorumlaması boşuna değildir. Bu kural: Yeni Sömürgecilik kuralıdır.

Türkiye, dost kisvesi altında topraklarına yerleşen çıkar ortaklıklarının, şimdiye kadar yaptıklarından çok, ileride yapabileceklerinden korkmalıdır.

Naci, Selâhattin Hilâv, Cevat Çapan ve Âsım Bezirci açık oturumda...

ŞİİR ÜZERİNE AÇIK OTURUM

F. NACİ — ANT'ın açık oturumuna hoş geldiniz. Şiir soruşturmamıza verilen cevapları okudunuz. Bu oturumda özellikle bu şairlerin şiirleri üzerinde konuşacağız. Size de aynı soruyu sorarak başlıyorum: Bu şairlerin şiirlerinin okurdan koptuğu, şiire olan ilgiyi gevşettiği, şiir okuru sayısını azalttığı ileri sürülüyor; bu konuda nedir sizin düşünceleriniz?

BEZİRCİ — Soruşturmaya katılan şairlerin çoğu okurla aralarının açıldığını kabul ediyorlar. Ama bu kopuşun nedenlerini her biri başka türlü yorumluyor. Kimisi bu kopmanın bütün öncü şiirlerde görüldüğünü söylüyor. Bir yere kadar doğru bir düşünce. Fakat bir yerden sonra da yanlış. İkinci Yeni şiir hareketi başlayalı beri on iki yıl kadar oluyor. Öyleyken hâlâ kendini okurlara, topluma kabul ettirebilmiş değil. Oysa Birinci Yeni, yani Orhan Veli ve arkadaşlarının getirdiği yenilik hareketi kısa zamanda kendini benimsetmişti. Nitekim Garip kitabı birçok saldırılara, alaylara yol açtığı halde ondan beş yıl sonra yayınlanan Vazgeçemediğim kitabı övgülerle karşılanmıştı. Üstelik bu övgüleri yapanlardan bazıları eskiden Birinci Yeniyi kötüleyen kimselerdi. Bu da gösteriyor ki İkinci Yeninin benimsenmemesi biraz da onu yürüten şairlerin kendilerini kabul ettirmede yeterli olamayışlarından geliyor.

HİLÂV — Burdaki sorunun cevabını objektif olarak verebilmek için birtakım istatistikler gerekirdi. Meselâ, Hamid'in Eşber'i, Haşim'in Piyale'si ne kadar basılmıştı? vb. O zaman bir karşılaştırma yapabilirdik. Elimizde bu veriler olmadığı için gene ister istemez kavramlardan hareket edeceğiz. Önce "şiir okuru" nedir, bunun üzerinde duralım. Üç türlü şiir okuru var bence. Bir defa halk şiirinin okuru, yani halk.

BEZİRCİ — Onlar "okur" değil, "dinleyici"!

HİLÂV — Ben geniş manada alıyorum. İkincisi, hâlâ divan şiiri okuru vardır bizde. Üçüncüsü de batı şiiri dediğimiz, bizdeki yenileşme hareketinin ürünleri. Burada söz konusu olan şair arkadaşların okurları bu gruba girer. Demin Asım'ın da söylediği gibi, bu arkadaşlar azalmayı kabul etmeseler bile okurdan kopuşu kabul ediyorlar. Yeni tür bir okur kitlesi yaratılmasının zorunluluğunu da kabul ediyorlar. Bu, aslında, her zaman böyle olmuştur. Hamit için de, Haşim için de, Hececiler için bile! Yani bu durum sadece bu arkadaşlara özgü bir durum değildir. Bence asıl mesele şu: İkinci Yeni dediğimiz şiir anlayışı batı şiiri geleneğinin yarattığı okur karşısında ne gibi bir durumdadır? Ve ne gibi bir durumda olabilir? Burada Asım'ın uzun bir süre geçtiği halde bu şiirin kendini kagul ettiremediği yargısına katılıyorum.

BEZİRCİ — Zaten onlar birbirlerini de kabul etmiyorlar. Hepsi birbirini yiyor. Birbirini seven, öven iki şair görmedim daha.

M. FUAT — Ben, istatistiklere dayanmasam da, bu şairlerin hepsi için az okunuyorlar diyemem. Örnekse, Cemal Süreya'nın kitapları oldukça iyi satılıyor.

HİLÂV — Ben az satılıp çok satılma meselesini öne sürmek istemedim. İstatistikler olmadığı için bunu imkânsız gördüm. Hepsi koptuklarını kabul ediyor, bunu belirttim.

M. FUAT — Oraya da geleceğim. Sonra, şu günlerde, Ülkü Tamer de aranan, kitapları çok satılan şairlerden biri oldu.

HİLÂV — Mümkünse her ikisi için de rakam verir misiniz?

M.FUAT — Cemal Süreya'nın kitapları bir iki yıl içinde çok rahat 3.000 satılıyor. Ülkü Tamer, kitapları satılmayan şairlerdendi. Onun için de az basılırdı. Ama İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür, her gün en az 10 tane satılıyor, bugünlerde. 2.000 basmıştım. Bu gidişle biteceğini anlıyorum. Bu ikisi, andığımız şairler arasında, en sıcak olanlar, en kolay sevilebilenler. Öte yandan Ece Ayhan var. Okuyucusu ile çatışma durumunda denilebilir. Hiç bir açıklığa, kolaylığa, okurla ilgi kurma çabasına yanaşmıyor. Bu arada Turgut Uyar için büyük ama çetin bir şiir yazdığından, Edip Cansever için de kendi kişiliğinden şiirine yansıyan bir uzaklık yüzünden okurla yakınlık kurmak ilişkisinin çok güç olduğu söylenebilir. Ahmet Oktay, bence, izleyen bir şair. Ben öyle sanıyorum ki bugün şiirin az okunması çeşidinden değil, yazılmakta olan şiir türünden değil, şiirin şiir olarak çağını kapatmış görünmesindendir.

F. NACİ — Yani Asım'ın ve Selâhattin'in açıklamalarının tam tersine bir görüş..

HİLÂV — (Memet Fuat'a) Cemal'in ve Ülkü'nün ikibin üçbin sattığını söyledin. Daha önce İlhan Berk, Orhan Veli ya da Metin Eloğlu kaçar satıyordu? Bunları bilirsek az veya çok satma meselesinde belki bir aydınlığa varabiliriz.

M. FUAT — Ben önce bu şairlerin hepsinin az satılmadığını belirttim. Ama şu da bir gerçek: Aynı şiir okuru karşısında Orhan Veli'nin Bütün Şiirleri 8 baskı yapıyor...

BEZİRCİ — 10 baskı! Beşer binden 50.000 yapar.

M. FUAT — Tamam, 10 baskı. Nâzım Hikmet 8.000 - 10.000 satıyor.

HİLÂV — Hem de kaç kitabı birden! On tane desek en azından, 80.000 ediyor bir yılda.

ÇAPAN — Bize söyleyecek söz kalmadı!

BEZİRCİ — Galiba konunun dışına çıkıyoruz.

F. NACİ — Şimdi tekrar konunun içine gireceğiz. Merak etme.

M. FUAT — Demek ki bir az satılma olayı var.

HİLÂV VE BEZİRCİ — Hah şöyle!

M. FUAT — Onun nedenini ararken şiir tür olarak eskidi mi, öbür sanatların karşısında yenik mi sorusunun da üzerinde duralım diyorum.

ÇAPAN — Sözü edilen kopmayı ben yaşayan bir şiir geleneğinin yokluğuna bağlıyorum. Burada Selâhattin'in değindiği halk şiiri geleneğini, sözlü edebiyat geleneği olduğu için konumuzun dışında bırakmak gerekir. Yokluğundan yakındığım, olsa olsa bir yazılı edebiyat geleneğidir. Gelenek kavramını da, eski, tarihsel bir sıralama olarak değil, tarihsel akış içinde çağdaş bir yorumlama ve değerlendirme olarak anlıyorum. Konuya bu açıdan bakınca, ülkemizde, şiirle okur arasında, hemen hemen hiç bir zaman gerçek ve yaşıyan bir ilişki kurulduğu ileri sürülemez. Birinci ve İkinci Yeni öncesi şairlerin, toplumda, bu sözünü ettiklerimizden daha saygıdeğer bir ilgi görmeleri Tanzimat'ın getirdiği karışıklıkların sonucu olan bir aldatmaca olarak görülmemelidir. Şiirle okuru arasındaki bugün su yüzüne çıkan kopuş, birçok gerçeklerimize olduğu gibi edebiyatımıza da daha çözümleyici gözlerle bakmaya başlamamızdan ileri geliyor. Soruşturmaya katılan şairler, şiirleri karşısında ilgisizliği bir eleştiri geleneğinin yokluğuna, kötü ve eksik eğitime bağlıyorlar...

F. NACİ — Aramızda öğretimle ilgili tek kişi sensin, bu soruyu özellikle sana sormak istiyorum, bu açıdan, okullardaki edebiyat öğretimi üzerinde durmanı rica ederim.

BEZİRCİ — Benim de söyleyeceklerim var: Cevat Çapan'ın da dediği gibi, bu şairler, eleştirmenlerden, yayımcılardan ilgi görmediklerini belirtiyorlar. Okurla aradaki kopuşa bir neden olarak bunu ileri sürüyorlar. Hakçası, ben bu düşünceye katılamıyorum. Çünkü, Birinci Yeni dönemi şairlerinden herhangi biri üstüne bugüne kadar hâlâ bir kitap yayınlanmadı; öyleyken onlar kendi kavgalarını eleştirmensiz ve yayımcısız kazanmasını bildiler. İkinci Yeni şairleri ise, hem eleştirmenlerden hem de yayımcılardan destek gördüler. Örneğin, bazıları üzerine eleştiri kitapları yayınlandı. Bazıları çifter çifter armağanlar kazandılar. Ayrıca, DE Yayınevi, UĞRAK Kitabevi, DOST Yayınevi, bu şairlerin kitaplarını bastı. Bütün bu desteklemelere karşın, İkinci Yeni gene de okurla yeterli bağı kuramadı. Demek ki, kopuşun nedenlerini başka yerde aramamız gerekiyor. Bence, kopuşun asıl kaynağı, İkinci Yeni şiirin özünden ve yapısından gelmektedir. Asıl bu nokta üzerinde durmalıyız.

ÇAPAN — Asım tartışmayı çok önemli bir noktaya getirdi ama daha önce, eğitim konusunda, soruşturmaya katılan şairlerin düşüncelerini paylaştığımı belirtmeliyim. Sorun, herşeyden önce şiire karşı genel bir ilgisizlik olarak kendini gösteriyor. Daha da kötüsü ortaokul ve liselerde, her türlü yeniliği, züppelik ve anlamsızlık sayan tutucu bir edebiyat görüşü aşılanıyor öğrencilere.

SANAT

Fethi Naci

ANT, soruşturmaların yanı sıra açık oturumlar da düzenlemektedir. İlk açık oturumun konusu, bir önceki sayımızda şiir soruşturmamıza verdikleri cevapları okuduğunuz altı şairin şiirleridir. Fethi Naci'nin yönettiği oturuma Rauf Mutluay mazereti dolayısıyla katılamamıştır; oturuma katılan Asım Bezirci'ye, Cevat Çapan'a, Memet Fuat'a, Selâhattin Hilâv'a, gösterdikleri ilgi için teşekkür ederiz.

•

Üniversiteye gelen öğrencilerin büyük çoğunluğu, değil İkinci Yeni, Birinci Yeni'yi bile duymadan edebiyat uzmanı olmaya kalkışıyorlar. Burada, Asım'ın dediği noktaya geliyoruz, tartışma konumuz olan şiir ve okuru arasındaki kopuşta acaba şairlerin ve işledikleri özün bir payı da yok mudur?

BEZİRCİ — Cevat'ın öğretimle ilgili sözleri gerçek. Ama, bu durum, hemen hemen bütün yeni ve öncü şiir hareketleri için geçerlidir. Öyleyken, Ahmet Haşim, Nâzım Hikmet, Orhan Veli ve arkadaşları, kendi şiirlerini benimsetip okurla bir bağ kurabilmişlerdir. Demek ki, soruşturmaya katılan şairlerden Ahmet Oktay'ın, ileri sürdüğünün tersine olarak, İkinci Yeni hareketini, okurla bağ kuramamasını, yalnız eğitim aykırılığına bağlamamak gerekiyor. Böylece, asıl soruya gelmiş oluyoruz.

HİLÂV — Demek ki İkinci Yeni'nin özü ve biçimiyle batıcı şiir geleneği arasındaki ilintiyi ortaya koymalıyız. Sanıyorum, Asım ve Cevat'la birlikte değişik yerlerden hareket ettiğimiz halde, bu soru üzerinde birleşmiş bulunuyoruz.

M. FUAT — Hangi soru üzerinde?

HİLÂV — Sen bu arada matbaaya gidip geldiğin için yeniden özetliyelim. Hepimiz, genel olarak, İkinci Yeni şairlerinin şiir kitaplarının daha az sattığı konusunda birleştik. Ayrıca, cevap veren sanatçıların belirttikleri gibi, bir kopuşun söz konusu olduğunda da birleştik. Eğitim yetersizliğinin yeterli bir gerekçe olmadığında da birleştik. O zaman bu kopuşu açıklamak için -bu sözü kullanmak istemiyorum ama hepimiz kullandığımıza göre ben de kullanayım- İkinci Yeni şiir ile "batıcı" şiir geleneği arasındaki ilintiyi ele almamız gerekir. Meseleyi ancak bu yoldan çözebiliriz.

M. FUAT — "Batıcı şiir geleneği" sözü ile neyi anlatmak istiyorsun? Bu gelenek hangi yeni şairleri kapsıyor? Buna karşı olan gelenek -varsa- nedir?

HİLÂV — İlk söz alışımda belirtmiştim. Üç bölümde görebiliriz şiir geleneğini: Halk şiiri, divan şiiri, batıcı şiir, yani Tanzimat'tan bu yana şiir yeniliği diye adlandırılan bütün sanat olayları.

M. FUAT — Anlıyorum.

HİLÂV — ("Bravo!" sesleri üzerine) Blaise Cendrars'ın Önsözünde de yazmıştım bunları. Okumuyor musun sen kendi kitaplarını?

M. FUAT — Ben size bir şey söyliyeyim mi? Bu meseleyi öyle bir yere getirdik ki artık bundan sonra çıkar yol yok!

HİLÂV — Zaten tartışma sanatının ustalığı da burda ya!

BEZİRCİ — Yahu açıklamayın bunları! Tartışmanın bundan sonrasını kimse okumaz!

ÇAPAN — Bu kuşkuculuğunuza katılmıyorum. Yeni şiirimizin okurda yarattığı bu yadırgatma yeni bir bilincin, yeni bir duyarlığın gelişmesinde, tersine bir açıdan da olsa; ağırlığını duyuracaktır, ben buna inanıyorum.

M. FUAT — Şiirimizde okurdan kopuşu Yahya Kemal'i, Ahmet Haşim'i, Nâzım Hikmet'i de içine alan batı şiir geleneği ile ilgili görmüyorum. Bu kopuşun çeşitli nedenleri var. En önemlisi, Nâzım Hikmet'ten bu yana şiir alanındaki bütün yeniliklerin, en sağda duranlarının bile politik kuşkularla karşılanması yüzünden, okullara hiç bir şekilde sokulmaması, eğitimin bütünüyle dışında bırakılmasıdır. Ayrıca gazeteler de politikanın çok öne çıkışı yüzünden sanata, sanatçılara eskisi kadar yer vermiyorlar. Bunun yanı sıra, daha önce de söylediğim gibi, sanat alıcısı başka yollardan doyuruluyor. Tür olarak şiir eskidi mi? soruma hiç kimse cevap vermedi. Nâzım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları"nda sinemadan, romandan, destandan yararlanan bir şiirle yeni bir tür araması, okurla ilişkilere çok önem vermiş bir şair oluşu bakımından üstünde durulması gereken bir olgudur. En büyük Türk şairi, en büyük eserinde niçin yeni bir tür aradı? Soru bunlar?

BEZİRCİ — Hep soracağına biraz da bunların cevaplarını versene!

M. FUAT — Vereyim. Şiir bir tür olarak artık eskimiştir.

HİLÂV — Ben, kopuşu batı şiiri geleneğine bağlamadım. Cevat'ın da belirttiği gibi, sözlü edebiyat dışında, okumuş zümrenin şiiri ve edebiyatı zaten eskiden beri halktan kopuş halindedir. Batı şiir geleneği bunu yeni bir biçim altından sürdürmüştür.

ÇAPAN — Kapitalist endüstrileşmenin etkisi sonucu olarak.

HİLÂV — Nâzım'a gelince, bu gelenk içinde olduğu halde, biricik ve zorunlu sentezi.

ÇAPAN VE NACİ — Sentezi değil "bileşim"i.

M. FUAT — Türkçeyi unuttu. Rezalet yahu!

HİLÂV — Sentezi, sentezi! Gerçekleştirebilmiş tek şairdir; ve bunun için de her zaman örnek olarak kalacaktır. Ayrıca, şiirin bahtsızlığını politik etkilere bağlamayı da anlamıyorum. Gene Nâzım misali. Şiirin ölümüne gelince, bence, "ahlâk elden gitti" kaygısına benziyor Memet'in bu kaygısı! Şiir, çağımızda, eskiden de olduğu gibi, sunulmuş bütün imkânlardan yararlanarak kendini koymak zorundadır. Nâzım'ın sözü edilen deneyi, Aragon, Neruda, Mayakovski, Nezval gibi şairler tarafından da denenmiştir. Ve çağdaş şiirin ortaklaşa bir uzanışını gösterir.

(DEVAMI VAR)

"Karacübbeliler, Maskaralar, Kuklalar!"

AP Lideri Demirel'in üniversite profesörleriyle giriştiği polemiğin basındaki yankıları Türk basınında geçen hafta da devam etti. Devrimci basın, üniversite hocalarını savunurken sağcı basın, Menderes devrine taş çıkartacak bir cür'et ve küstahlıkla profesörlere saldırıyor, bilimi hiçe saydığını bir kere daha gösteriyordu.

Milliyet'te Abdi İpekçi, Demirel - Profesörler polemiğini şöyle yorumladı: **«Başbakan kendisinden şimdiye kadar pek alışılmamış bir biçimde yaptığı o hırçın konuşması ile öğretim üyelerini karşısına alırken, bu durumu kullanılması gereken bir fırsat sayan çevreler de işi istismar etmek istemişlerdir. Demirel onlara verdiği koz ile iktidar partisi ile üniversiteleri karşı karşıya gösterme ve getirmek isteyenlere bizzat yardımcı olmuştur. Başbakan böyle yapacağına, Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu konusunda üniversite öğretim üyelerinin tenkid ve görüşlerinin dikkate alınacağını bi'dirseydi, hiç şüphesiz, şimdi sayın Egeli'nin üzücü bulduğu polemikler ve zararlı gördüğü gelişmeler belirmezdi.»**

Cumhuriyet'te Ecvet Güresin ise, bu tartışmalarda Demirel'i tamamen haksız buluyor ve şöyle diyordu: **«Baskı grupları, çağımızın belirli niteliklerindedir. Anayasanın yazılı metninde olması ya da olmaması hiç bir değişiklik yapmaz bu durumda. Aksine grupları kabul etmemek, çokluğa dayanan demokratik siyasi hayatı tekliğe doğru çekmek niyetini gösterir ki, o zaman da herhalde siyasi demokrasiden söz edilemez.»**

Ulus'ta Fikret Ekinci, Demirel'e şu uyarmada bulundu: **«Demirel'in tutumu bir siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel kutuplaşma yaratmak üzeredir. Bir tarafta, Demirel ve bir avuç çıkarcı ile Ekrem Şerif Egeli var. Bir tarafta, bu anayasaya oy veren ve bu anayasa için kanı akmış millet ile onu savunan gençlik, üniversite, muhalefet partileri, barolar, memleketin aydınları ve anayasanın emrinde olan bütün demokratik güçler var. Bu kutuplaşmanın tamamlanmaması ve çatışmanın olmaması için Demirel'i Anayasa tarafına, millet tarafına çağırıyor ve içli dışlı talancılardan uzaklaşmasını diliyoruz.»**

Bilim haysiyeti

Cumhuriyet'te İlhan Selçuk, bu polemik dolayısıyla üniversite profesörlerinin tutumlarını ele alıyor ve şöyle bir ayırım yapıyordu: **«Siyasi iktidarlara yamanıp klinik ticareti yapan rektörlere ve ticaret odalarında kompradorların hizmetine girip haysiyetlerini satan profesörlere bizim ihtiyacımız yoktur. Gerçekten bilim haysiyetine sahip, uşaklıktan hoşlanmayan, paraya satılmayan, özgürlükten ve milli bağımsızlıktan yana hocalar Türkiye'mizin kurtuluşu için gereklidir. Bilim, uşaklaşmış toplumlarda değil, özgür düşünceyi tatmış toplumlarda gelişir. Her devirde siyasi iktidarın uşaklığına talip olanların bilim adına söyleyecekleri tek lâf yoktur. O derekede bulunan kişilerdir ki, üniversite kürsülerini ve kliniklerini ticaretlerinin tezgâhı haline getirmişlerdir.»**

Akşam'ın Yorum'cusu ise, Demirel'in Terör Kanunu konusunda profesörlerle giriştiği polemiği bir taktik olarak görüyor, profesörlerin oyuna geldiklerini ileri sürerek Demirel ile kurmaylarını kutluyordu: **«Gazdan beze, tuzdan şekere kadar devlet elindeki hemen her şeye yapılan ve özellikle dar gelirli vatandaşı büyük ölçüde sıkıntıya düşüren, yedisinden yetmişe bütün Türk halkını ilgilendiren bir konudaki tartışma yerine, akademik seviyede bir rejim kavgası verme senaryosunu başarı ile sürdürdükleri için Demirel ve kurmayları ne kadar tebrik edilse azdır.»**

Gerici basın da, Terör Tasarısı'nın AP zamanında değil CHP zamanında hazırlandığına dair Akşam Görünüş'çüsü tarafından ortaya atılan iddiaya sarılarak anayasa cephesine ve profesörlere saldırmağa devam ediyordu. Nitekim, Bâbıâlide Sabah Gazetesi'nde M. Nezihi, bu iddiaya dayanarak Demirel'in savunmasını tekrarladı: **«Bir solcu mecmua, ne şekilde ele geçirdiğini açıklamadığı bir tasarı metni neşretmiştir. Bu metin, başka bir solcu gazetenin itirafiyle İnönü devrinde hazırlanmıştır. Dolayısıyla bu tasarı metniyle hükümeti itham etmek mânasızdır. Gerek Başvekil ve gerekse Adliye Vekili de tasarının neşredilen şeklini tasvip eder görünmediklerine göre, yapılan münakaşalar karanlığa kurşun sıkmak'tan başka bir şey değildir.»**

Maskaralar

Bugün Gazetesi, yine manşetten yayınladığı bir yazıda profesörlere şöyle saldırdı: **«Fikir hürriyeti maskesi altında bu tasarıya karşı bildiri neşreden kara cüppeli profesörler şunu iyi bilmelidirler ki, bu davranışlarıyla komünizmin zımni bir müdafaasını yapmaktadırlar. Onlara, bu hareketlerinin kendilerine pahalıya mal olabileceğini hatırlatmakta fayda vardır. Zira şimdi, önlenmesini önlemeğe çalıştıkları kızıl rejim, bu ülkeye hâkim olursa ilk iş olarak üniversitenin kapısı önünde hürriyeti ve bu arada üniversite muhtariyetini asacaktır.»**

Son Havadis'te Mümtaz Faik Fenik ise şahsiyata girerek Prof. Kubalı'ya karşı Prof. Egeli'yi şöyle savundu: **«İstanbul Üniversitesi'nin sayın rektörü Ekrem Şerif Egeli, bu konuda bir polemiğe girilmemesi gerektiğini söylemişse fena mı etmiştir. Elbette ki vatanını seven bir memleket evlâdı olarak çok yerinde çok isabetli bir fikir söylemiştir. Onun çok hâkimane, çok müdebbir bir şekilde konuşarak, üniversiteye ait meselelerin üniversite içinde halledilmesini ifade etmesi bir suç da, meselâ Kubalı ismindeki adamın bu sözleri bahane ederek yine bermutad şahsiyete girişmesi mübah mıdır? Merak etmesin, herkes sayın Ekrem Şerif Egeli'yi de, Kubalı denilen adamı da pek iyi tanır...»**

Bâbıâlide Sabah'ta M. Mustafa Polat ise kendisine hedef olarak Prof. Kubalı'yı seçmişti ve şöyle diyordu:

"Kubalı ile Kübalı arasında çok az fark vardır. Birisi İstanbul Üniversitesinde profesördür; diğeri Kastro'nun sömürgesi olan Lâtin Amerika memleketi vatandaşına verilen isim... Her ikisi de "isyankâr bir ruh" taşımakta birleşirler; kanun ve nizamlara meydan okumakta mahirdirler."

Devrimci profesörlere seviyesizce saldırmakta Tercüman'ın Ahmet Kabaklı'sı da pek geri kalmadı: **«Kısacası, her kapının ardından çıkıveren bir Bahri Savcı ile, Üniversite Rektörüne ve herkese çatan kahramanlık kompleksi içinde bir H. N. Kubalı ve TİP ile CHP'nin kuklası olan, Prof. sıfatlı üç beş maskara, baskı grubu olmak şöyle dursun Bitpazarı'nda elbiselere ASKI bile olamazlar. Hizmet imkânını o derece tüketmişlerdir.»**

Sepet havası!..

Alpaslan Türkeş, Konya'da yaptığı konuşmada, «— Demirel ikide bir sandıktan çıktık diyor... Bu, devlet adamına yakışmaz... Bakarsınız sepete düşürüverirler adamı...» demiş...

Ne tuhaf tesadüf, bir gün önce de Bölükbaşı Demirel'i, Marie - Antoinette'e benzetmişti!..

Şinasi N. BERKER
(ULUS - 29.3.967)

DEMİREL YÜZÜNDEN...

Baskı grupları konusunda bir doçentlik tezi hazırlanmakta olan Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yardımcılarından Dr. Yahya Kâzım Zabunoğlu, Başbakan Demirel'in "Demokratik rejimde baskı grupları yoktur" sözleri üzerine müşkül durumda kalmış ve Başbakana bir mektup yazarak kendisini aydınlatılmasını istemiştir.

CUMHURİYET
(28.3.1967)

Bir cellat adayı daha!

Sen ey devrimbaz! Devirdikçe yıkan ve zamanı korkutan tersine ilerici!

Gömlek üstüne gömlek giyinmiş soğanlar gibi, güneş içinde güneşler taşıyan bir yarın geliyor! Ve sen, abullabut başının izzeti adına yuttuğun uyku haplarının tesiriyle, tam bu yarının muhteşem şafağında, kesik horoz başları bile öterken horluyorsun!..

Merak etme; seni bir gün uyandıracağız! Ayasofya Müzesi önündeki darağacına götürülmek üzere uyandırılan bir mahkûm gibi...

Hele, sadece kelimelerde ve yaftalarda "hâkim" diye ilân ettiğin şu mahkûm milleti uyandıralım da görürsün!..

ADIDEĞMEZ
(Sabah - 27.3.1967)

haftanın karikatürü

— Gazeteler — Personel Kanunu yeni şekle giriyor.

Cavid — Yeni İstanbul

ANT ● Haftalık Siyasi Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ ● Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 ● Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Klişe: ZEKİ ÜNOĞLU ● Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira ● İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları % 20 indirimlidir. ● 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartiyle 50 Lira'dır.